

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Mediální výchova v mateřské škole

Bakalářská práce

Autor práce: Petra Papežová

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Vedoucí práce: Ing. Renata Švestková, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 16. 8. 2013

Abstrakt

Moderní společnost dnes hojně využívá média, moderní prostředek komunikace. Řada z nás si svůj každodenní život bez nich nedovede představit. Obklopují nás, neustále nám podsouvají různé informace. Trávíme s médii každý den spoustu času a mnohdy si ani neuvědomujeme, jaká rizika nám a ostatním hrozí. Média dokáží manipulovat s lidmi, aniž by si to lidé uvědomovali. Ovlivňují jejich názory, chování a myšlení. Média se stala součástí života dětí. Děti a mládež patří k nejohroženějším skupinám, které jsou nejsnadněji ovlivňovány. Děti a mládež si nedokážou uvědomovat vliv médií na své chování. Odborníci upozorňují na vliv médií na chování, ale také na vývoj osobnosti. Již děti v předškolním věku se často setkávají s médii. A nejsou vývojově dostatečně vyzrálé, aby se samy bez pomoci uměly vypořádat s nástrahami číhající v médiích. Proto je třeba je naučit správně pracovat s médii a účelně využívat informace, které jim poskytnou.

Důležitost mediální výchovy tkví v tom, že jsou-li děti vystavovány vlivu médií. Vliv může být tak velký, že u nich může vzniknout poruchy chování. Média krom chování ovlivňují také postoje, názory a pohled na svět. Pokud již dojde k poruše v chování je nutné, aby s dětmi začal pracovat tým odborníků. Těmito problémy se zabývá speciálně pedagogický obor etopedie. Ta se nezabývá pouze výchovou a vzděláním dětí s poruchami chování, ale také pátrá po příčině, díky které porucha vzniká. Etopedie nepracuje s dítětem sama, na pomoc si přizve ostatní vědní obory jako je psychologie, speciální pedagogika, patopsychologie a mnohé další.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. V té první se autorka věnuje teoretické části týkající se mediální výchovy. Z počátku se zabývá médii obecně, jejich historií a vymezením. Důležitou kapitolou bakalářské práce je oblast zabývající se mediální výchovou. Hlavně její definicí, pojmy, se kterými se můžeme potkat, či tím jaký cíl, význam a funkci má mediální výchova. Dále se věnuje mediální výchově v České republice. V této části se jedná hlavně o stav, v kterém se nachází v současné době. Nalezneme zde i vztah mediální výchovy a Rámcového vzdělávacího programu, který je pro realizaci mediální výchovy velice důležitý.

V praktické části autorka stanovila způsob realizace výzkumu, výzkumný soubor. Hlavní cílem bylo zjistit, jakým způsobem se mediální výchova realizuje na našem území v mateřských školách a zdali pedagogové mají dostatek informací k tomu, aby mediální výchovu mohli realizovat. Realizace výzkumné části probíhala prostřednictvím rozhovorů s pedagogy, kteří učí v mateřské škole. Z rozhovorů vyplývá, že mediální výchovu realizují všechny zkoumané mateřské školy, ale jen na základě aktivit z řad pedagogů. Všichni respondenti si stěžovali na nedostatečné informace v oblasti mediální výchovy. Pedagogové musí získávat informace samostudiem a mnohdy z internetu, výjimečně z odborných publikací. Pokud by chtěli navštívit nějaký kurz, musí si ho vyhledat sami, protože mateřským školám nepřichází nabídky kurzů s tímto tématem. Dalším velkým problémem je určitě také nedostatek materiálů, z kterých by mohli pedagogové čerpat při realizaci výuky mediální výchovy. Často si musí pomůcky vyrábět sami, či upravovat výukový materiál z jiných stupňů vzdělávání. Ale i přes tyto problémy se dá říct, že každá mateřská škola se snaží nějakým způsobem provádět mediální výchovu. Není to ovšem mediální výchova v pravém slova smyslu, ale pedagogové se snaží dětem ukázat, že ne vše co vidí je pravda. Mediální výchova je prováděna pomocí reflektování, toho co děti viděly, slyšely.

V bakalářské práci se kromě vlastní realizace mediální výchovy autorka také zaměřila na projekty a soutěže právě v oblasti mediální výchovy. Došla ke zjištění, že projekty a soutěže v oblasti mediální výchovy existují, ale jsou určeny pro základní, či střední školy. Nepodařilo se nalézt projekty, či soutěže, které by byla určena pro děti v předškolním vzdělávání. Některé projekty, již nejsou aktuální, jedná se většinou o projekty, které byly časově omezené. Ale i přes to jejich internetové stránky stále fungují a právě na nich mají pedagogové možnost získat materiál, nebo alespoň užitečné rady a tipy, které mohou využít při své práci.

Abstract

Today's modern society use mass media on a daily basis as a modern way of communication. Lot of us can't imagine everyday life without them. They are surrendering us with non-stop flow of various informations. Everyday we spent a lot of time with media and sometimes we even don't realize, what risks are menacing us and others. Media are capable of manipulating with people without even noticing it by common population. They are influencing their opinions, behavior and thinking. Kids and teen-agers belong to the most threatened groups, because they can be easily manipulated. This group is not capable of realizing of influence of media on their behavior. Experts are pointing out on the influence, which they have on behavior and also on evolution process of personality. Since pre-school age kids are confronted with mass media frequently. They are not developmentally enough adult, so they cannot settle with traps, which are lurking on them, without help. That's why there is necessity to teach kids how to work properly with media and use informations delivered by them rationally.

Importance of medial enlightenment consists in the fact, that when kids are exposed to the influence of media, which can be so great, that it can even cause mental disorder. Besides behavior, statements, opinions and world views are being influenced as well. That's why prevention is very important and this task could be fulfilled by medial education. When it will reach mental disorder, it is necessary to bring a team of experts and immediately start to work with affected children. There is special branch of pedagogy called etopedy, which is concerned with these problems. It's not engaged only in training and educating of children with mental disorders, but it's also looking for the reason, that causes this disorder. Its primary goal is to incorporate kid into society again and make sure, that it doesn't break social standards anymore. Etopedy doesn't work with child on it's own, but use help from other scientific branches like psychology, special pedagogy, patopsychology and many others.

Bachelor's final project is divided into two parts. In the first one I am devoted to theoretic part relevant to medial education. At the beginning I am engaging media on a general level. I am determining what are media, what belongs to the subject and I am

not leaving out history too. Important part is occupied with medial education, its definition, notions that we come by, goal, meaning and function. Furthermore I am focusing on medial education in Czech republic. In this part it's all about its history, but also about its up to date status in Czech republic. We are able to find here relation of medial education and Framework education program, which is very important for its realization.

In practical part I've had specified way of realization of research - experimental setting. Main goal of this project was to find out in which way medial education is realized on our territory in kindergartens and if teachers have enough informations to that realization. Experimental part was taken during interviews with teachers, who are teaching in kindergartens. Small number of realized interviews was affected by a fact, that some kindergartens denied cooperation due to lack of informations from the field of medial education. From the answers of respondents are results, that medial education takes place on all kindergartens, but only on the basis of activity of their teachers. All respondents complied on inefficient informations in the field of medial enlightenment. Teachers have to obtain informations by self-educating and in many cases from the internet or rarely from specialized publication. If they want to attend to some classes, they have to look up to themselves, because kindergartens don't get offers about these matters. The next big problem is also a lack of suitable inspirational materials, which can also serve as precious source of informations during teaching of medial enlightenment. Often they have to make material on their own or even edit supplies from other degrees of education. However in despite of these problems we can say, that every kindergarten is trying to realize in their own way its medial education. It's not certainly medial enlightenment in its genuine way, but these teachers are trying to show these kids, that not everything they see is true. Medial education is realized thanks to reflection of content, that children had seen, heard or read.

In Bachelor's final project except realization I've had also focused on projects and contests in this domain. I did reach findings, that they are happening, however most of these projects and events are determined only for elementary schools or high schools. I didn't manage to find any project or contest, which will be created for children in pre-

school education. Few projects aren't actual anymore, generally ones, that were planned for a specific time. After all their webpages are still operational and on these internet sites teachers have the chance to gain materials, useful hints and tips, that they can use in their actual jobs.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 16. 8. 2013

.....

Petra Papežová

Poděkování

Velice děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Renatě Švestkové, Ph.D. za podporu a trpělivost při psaní této práce. Také děkuji své rodině a příteli, kteří mě podporovali nejen při psaní bakalářské práce, ale za podporu během celého studia.

Obsah

Úvod.....	12
1 Média	14
1.1 Typy médií	14
2 Mediální výchova	18
2.1 Definice	18
2.2 Pojmy v mediální výchově.....	19
2.3 Cíl, význam a funkce mediální výchovy.....	20
2.4 Směry mediální výchovy.....	22
3 Mediální výchova v České republice	24
3.1 Historie mediální výchovy	24
3.2 Současný stav mediální výchovy	26
4 Mediální výchova a děti.....	28
4.1 Vymezení pojmu dítě a jeho vývoj	28
4.2 Vnímání dětí v předškolním věku	39
4.3 Vnímání dětí se speciálními potřebami.....	31
4.4 Vliv médií na děti.....	33
5 Rámcový vzdělávací program a mediální výchova	39
5.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	39
5.2 Rámcový vzdělávací program pro základní školy a základní školy speciální	39
6 Cíl bakalářské práce a výzkumné otázky.....	41
7 Použitá metoda výzkumu, výzkumný soubor	42
7.1 Charakteristika výzkumného souboru.....	42
7.2 Popis výzkumné metody	42
8 Vyhodnocení rozhovorů s pedagogy z mateřských škol	43
9 Diskuze	50
10 Závěr	53
11 Seznam použitých zdrojů.....	55
12 Klíčová slova	58
13 Seznam příloh	59

Příloha č. 1 Podrobná historie vybraných elektronických médií	63
Příloha č. 2 EVVOLUCE.....	64
Příloha č. 3 Seznam se bezpečně	65
Příloha č. 4 E-Bezpečí	66
Příloha č. 5 Zvyšování gramotnosti v ČR aneb média pod lupou	67
Příloha č. 6 Otázky rozhovoru	68
Příloha č. 7 Přepisy rozhovorů.....	69

Seznam použitých zkratk

RVP - Rámcový vzdělávací program

PC - Personal computer (osobní počítač)

TV - Televize

ŠVP - Školní vzdělávací program

RRTV – Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

Úvod

V dnešní postmoderní době nás obklopuje spousta médií. Média na nás útočí s informacemi ze všech stran. Bohužel ne vždy jsou informace z médií zcela přesné, objektivní nebo důvěryhodné. I v dnešní pokrokové společnosti se najdou lidé, kterým činí větší, nebo menší problémy rozeznat realitu a fikci zpráv. Tento problém se netýká jenom naší společnosti, ale je to celosvětový problém. Problém s informacemi v médiích mohou mít mnoho příčin. Jednou z příčin, je to, že člověk nemá přístup k více mediálním zdrojům, nebo není zasvěcen do dané problematiky. Je tedy odkázán jen na jeden zdroj, a pokud ten vychvaluje něco, nebo někoho člověk těmito informací podlehně a může je vzít za své. Mnohdy se může stát, že média mohou mít vliv na myšlení a utváření osobnosti člověka. Média, by měla sloužit jako zdroj pravdivých informací, které jsou podávány objektivně, ale všichni víme, že ne vždy tomu tak je. V dnešní době, kdy je médií velké množství, jim již nejde o poskytování informací o dění ve světě či u nás, ale jde hlavně o zisk z prodeje, publicitu a sledovanost.

Média ovlivňují nás všechny. V rámci primární prevence je nutné zaměřit se především na děti a mládež, jež jsou jimi nejvíce ohroženi a to zejména proto, že často neví, jak s informacemi z médií naložit. A právě proto je třeba děti a mladé lidi naučit, že ne vždy média poskytují reálné a pravdivé informace. Z toho důvodu je důležité začít děti učit jak zpracovávat informace, které jsou jim předkládány médii. Naše společnost by se měla snažit, aby se děti nestaly jen pasivními konzumenty informací. Je třeba je naučit, aby nad informacemi přemýšlely a nevěřily jen jednomu zdroji. Média by nám měla pouze dopomáhat dotvářet náš pohled na svět. Měla by nám poskytovat podmínky pro úvahu nad daným tématem. Jinak řečeno, je třeba, abychom přestali vnímat informace z médií jako holý fakt a skutečnou, objektivní informaci. Měly by poskytovat jakési ingredience, se kterými, bychom mohli dále pracovat, zamyslet se nad nimi a umět si i připustit jiné, někdy protichůdné informace.

Po zhlédnutí videa z projektu Seznam se bezpečně jsem si uvědomila, jak moc je naše společnost ohrožena médii. A i přesto, že to všichni vědí, nikdo se nad tím nepozastaví. Každý rodič chce chránit své dítě, ale už málo kdo domyslí, jaké nebezpečí na něj každodenně číhá právě z řad médií. Dobře si vzpomínám, jak jsem jako malá

milovala reklamy a věřila jsem jim. Patřím mezi intaktní společnost, ale v naší společnosti žijí lidi s různým druhem postižení. Obzvláště lidé s mentálním postižením mohou mít problémy se zpracováním informací z médií.

K zlepšení orientace ve světě médií by měla sloužit mediální výchova. Tento pojem občas někde zaslechneme, či se o něm někde dočteme. Ovšem co se skrývá pod tímto pojmem, o tom mají lidé různé představy. Realizace mediální výchovy nemusí probíhat pouze ve školním prostředí, ale i mimo něj. V dnešní době nalezneme několik mimoškolních projektů, které se věnují mediální výchově.

Jak jsem již zmínila, děti patří k nejohroženější skupině a je třeba je naučit pracovat s informacemi z médií. A to nejlépe v co nejmladším věku. Proto jsem se v bakalářské práci zaměřila na děti ve školním věku. Cílem mé práce je zjistit, jak je mediální výchova realizována v mateřských školách a analyzovat stávající nabídku projektů a soutěží v oblasti mediální výchovy.

1 Média

Médium patří k pojmům, které v dnešní době slýcháme velmi často. Tento pojem má mnoho významů, můžeme ho chápat jako prostřední článek, prostředí, v kterém probíhá určitý jev, nebo jako zprostředkovatele jevu, či jako komunikaci mezi lidmi (Bína a kol., 2005). V obecném smyslu lze říct, že médiem je skoro všechno, ať už jazyk, písmo, ale i řečová komunikace mezi lidmi. Ze slova médium vzniká slovo média, což znamená sdělovací prostředek. Který má za úkol předat informace o dění, ať už na našem území či v zahraničí. Nejedná se pouze o prostředek tištěný, ale také o prostředek v elektronické podobě. V naší společnosti nejčastěji zastupují tištěná média noviny a elektronická internet. Ale nejen tyto prostředky ale mnoho dalších spadá k médiím (Jiráček, Köpplová 2009).

1.1 Typy médií

Médií je celá řada a patří k nim i věci, o kterých by si to člověk nemyslel. Niklesová (2007) média dělí následujícím způsobem. Mnozí lidé, by si mohli myslet, že média vznikla až po vynalezení knihtisku, ale již dříve měli lidé potřebu si nějakým způsobem předávat informace, či je uchovávat.

Raná média

Potřeba lidstva sbírat a šířit informace lze datovat až do starověku. Stačí se podívat do římské říše, kde se ručně zaznamenávaly usnesení senátu. Po vyhotovení zápisu, byly zpřístupněné lidem na veřejných místech a později je ukládali do státního archivu. Ani ve středověku lidé nezanevřeli na předávání informací, obzvlášť písemnou formou. A to i přes to, že v té době docházelo ke změnám v oblasti ekonomické, sociální a kulturní struktury.

O šíření informací se postaraly převážně kláštery. V 5. století začaly vznikat vysoké školy a postupně se rozšiřovaly. Školy potřebovaly knihy pro své studenty. Knihy začaly šířit písárny, které vznikaly právě v kláštrech. Ruční přepisování však patří

k pracím, které trvají dlouhou dobu. Výroba (přepis) jedné knihy mnohdy trvala i několik měsíců. Krom studentů projevily zájem o knihy i vzdělanci z řad společnosti. Z církevních písáren se staly i písárny pro necírkevní knihy. Díky zvětšujícimu se zájmu o knihy se přešlo na techniku vyrábění knih manufakturním způsobem. Ta vypadala tak, že přepisovači přepisovali pouze určitou část textu. Později dostávali za tuto práci peníze (Roth, 2005).

Mezi raná média řadíme hliněné destičky, kameny, pergameny, papyrové a pergamenové svitky a papír. Technologie výroby papíru vynalezli v Číně zhruba ve 3. stol. n. l. Tyto média se nazývají raná média a to z toho důvodu že patří k nejstarším.

Tištěná média

Lidé necítili potřebu předávat informace pouze za účelem vzdělání, ale začali pociťovat potřebu získávat informace o dění z domova i ze zahraničí. Zahraniční informace byli prospěšné převážně pro obchodníky, které se mohli na základě informací rozhodovat o svých plánech do budoucna. Zprvu byly noviny určeny pro vyšší společenské vrstvy a zmiňované obchodníky. Ze začátku byly noviny doručovány pouze předplatitelům a to výhradně až domu. Je samozřejmé, že ruční opis byl zdoluhavý a velice nákladný. Možná právě i z toho důvodu si noviny chudší vrstvy nemohly dovolit (Pavličíková, Šebeš, Šimůnek, 2009).

K rozšíření novin i mezi chudší vrstvy bezpochyby pomohl vynález knihtisku. Ten zapříčinil to, že se noviny začaly rychle rozšiřovat a začaly se běžně prodávat na ulici. Hned na počátku vydavatelé zjistili, že informace patří k cennému zboží. U nás se noviny staly masovým zbožím až v polovině 19. století. Přibližně v tu dobu vydavatelé také přišli na další zajímavou věc. A to na to, že dobře podsunutými informacemi lze lidi slušně ovládat. Dá se říct, že v tento moment noviny ztratily své původní poslání, kterým bylo šíření pravdivých informací. Vydavatelé také zjistili, že na novinách se dá vydělat i jiným způsobem, než jen jejich prodejem. Ten zázrak, který jim přinášel další peníze, byla reklama. Tu a tam zašel za vydavatelem nějaký kamarád, nebo známý a poprosil ho, aby mu za mírný poplatek otiskl ve svém plátku,

že jeho výrobek je nejlepší a stoprocentně účinný, když tomu ve skutečnosti tak nebylo (Pavličíková, Šebeš, Šimůnek, 2009).

Řadíme k nim knihy, noviny, časopisy, letáky. Za masové rozšíření tohoto druhu médií vděčíme vynálezci Gutenbergovi, který vynalezl knihtisk. Tím se mohla tištěná média rozšířit i mezi nižší společenské vrstvy. K tištěným médiím patří možná překvapivě i billboardy, které nalezneme rozesety například u pozemních komunikací. V nedávné době byla kauza s umístěním billboardů velmi medializována. Jednalo se o to, zda mají vliv na pozornost řidiče. Česká republika billboardy zakázala a to na dálnicích, rychlostních komunikací a silnic první třídy a to nejpozději od roku 2017. Proti tomu se bouří všichni, kteří si pronajímají tyto reklamní plochy.

Média elektronická

Velice rychlý přenos informací zajišťují média elektronická. Ty využívají zakódování elektrických signálů, která jsou přenášena a poté dekodována. Do této skupiny patří přístroje, které právě nějakým způsobem dekodují a to jsou telegraf, telefon, rozhlas, televize, viz Příloha č.1. V pozdější době se přidávají kina, videokazety, magnetofonové kazety a diskety (Niklesová, 2007).

Média digitální (nová média)

V současné době mluvíme o tzv. nových médiích, mezi které řadíme například vynález a hlavně rozvoj mobilních telefonů, které postupem času díky novým a novým vylepšováním snižovaly náklady na jejich pořízení. Ovšem v poslední době se nerozmohly pouze mobilní telefony. Velký rozmach zaznamenaly i komunikační softwary typu Skype, ICQ, či sociální sítě jako je Facebook, Badou a podobné. „*Termín "nová média" se váže k technologiím založeným na digitálním, resp. numerickém zpracování dat. Na rozdíl od staršího typu médií se tedy vztahuje k počítačovým technologiím a jejich kultuře.*“¹ K novým médiím dle definice řadíme CD, DVD,

¹ NIKLESOVÁ, Eva. *Teorie a východiska současné mediální výchovy*. České Budějovice: Vlastimil Johanus TISKARNA, 2007. ISBN 978-80-7040-955-4. (s. 56)

internet, Tablety, mobilní telefony a Ebook čtečky (přístroj určený k čtení elektronických knih), (Niklesová, 2007).

V důsledku tohoto rozvoje tráví děti více času konzumováním těchto médií. Nedá se ve spojitosti s médii tvrdit, že čím dříve začneme konzumovat média, tím dříve s tím také skončíme. Dnešní výzkumy ukazují na alarmující výsledky, podle kterých došlo k zjištění, kolik času tráví před televizí. Zkoumalo se pouze jedno médium, a to televize. Jaké by byly výsledky, kdyby se přidala i ostatní média, byly by možná výsledky zajímavé a šokující, ale o tom zatím můžeme pouze spekulovat. Mediální výchova má v dnešní době velký význam. Je třeba dětem napomáhat při získávání mediálních kompetencí (Buermann, 2009).

2 Mediální výchova

2.1 Definice

Vzhledem k stále nekončícímu vývoji v oblasti komunikačních médií je zapotřebí si uvědomit, že tento vývoj staví jednotlivce i generace před nové výzvy. Naivní představou je, že děti si v dnešní době dokážou vypořádat s nástrahami úplně samy. Děti samy od sebe nezačnou užívat a objevovat pozitivní možnosti médií. Potřebují se naučit pracovat s médii. Oni sami nepřijdou na nástrahy, které na ně média lící. K tomu by jim měla právě napomoci mediální výchova.

V odborné literatuře se můžeme setkat i s názvem mediální pedagogika, kdy pojem pedagogika je souhrnným pojmem pro výchovu a vzdělávání. Definice mediální výchovy není jednotná. Například Průcha a kolektiv (1998) definují mediální výchovu jako „*výchova k orientaci v masových médiích, k jejich využívání a zároveň k jejich technickému zhodnocení.*“² Další definici nám nabízí Mičienko, podle kterého je mediální výchova „*záměrné výchovné působení zaměřené na dosažení určitého stupně mediální gramotnosti.*“³

Nabyté schopnosti by měla udělat z pasivních konzumentů informací aktivní jedince, kteří budou nad informacemi přemýšlet a nebudou jim vždy slepě věřit. Nejedná se pouze o výchovu ve školním prostředí, velký vliv na děti může mít i výchova probíhající doma, někdy probíhající nevědomky. Někteří lidé by mohli namítnout, že sami vyrůstali s médii a umí s nimi docela dobře pracovat. A to když se jim nedostalo žádné speciální mediální- pedagogické výchovy. To je pravda, ale nejprve si musí člověk definovat, co se skrývá pod pojmem dobře pracovat. Existuje totiž mnoho lidí, kteří se nedokážou úspěšně utkat s nebezpečným mediálním světem. Další podstatnou a nepřehlédnutelnou věcí je to, že svět médií zaznamenal za posledních třicet let enormní změny v oblasti nabídky mediálních produktů (Buermann, 2007; (Mičienka, Jiráček a kol.).

² PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7178-772-3.

³ MIČIENKO, M. *Rozumět médiím* [CD-ROM]. Partner Czech, 2006.

2.2 Pojmy v mediální výchově

Masová komunikace

Masová komunikace je kanál, kterým se k nám dostávají informace z médií. Masová komunikace distribuuje určitá sdělení či informace a to zcela anonymní masě příjemců. Z toho vyplývá, že na jedné straně stojí příjemce, s kterým komunikuje buď profesionální komunikátor (např. bavič, producent, novinář), nebo osoby, které mají umožněn přístup do médií (např. tiskoví mluvčí, politici, umělci). K masové komunikaci neodmyslitelně patří i pojem masmédia. Masmédia jsou hromadné sdělovací prostředky. Jsou to média, ke kterým má přístup každý a jsou určeny pro masu lidí (Bína a kol., 2005)

Medializace

Toto slovo může znamenat rozšířit něco, i když mnohdy se může tak dít bez vlivu těch, který se to týká. Či tento výraz může označovat zapojení médií do sociálně komunikačních procesů (Mičienka, Jirák a kol., 2007)

Mediální gramotnost

*Mediální gramotnost – představuje akcent na zvládání komunikace pomocí nosičů slov, písmen, zvuků a obrazů.*⁴ Tento pojem se dá vysvětlit také jako schopnost racionálně vyhledávat a analyzovat informace z médií. Jedná se i o hodnocení informací, které probíhá s odstupem času. Jde také o předávání informací z médií pomocí komunikace (Bína a kol., 2005).

Mediální gramotnost tedy vytváří poznatky, které jsou zapotřebí pro získání odstupu od médií a také ji tvoří dovednost kontrolovaně využívat média. Dá se tedy říct, že se jedná o soubor poznatků a dovedností, které usnadňují orientaci ve společnosti, kde je rozvinutý systém médií. V mnohé odborné knize se dočteme, že mediální gramotnost patří k dospělosti. Člověk, který je označován za dospělého, by měl mít

⁴ DANIEL BÍNA A KOLEKTIV. *Výchova k mediální gramotnosti*. Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, 2005. ISBN 80-7040-844-8. (s. 7)

mediální gramotnost na určité úrovni. Dospělý člověk by měl být zodpovědný za své činy a hlavně by se měl umět rozhodovat sám a nezávisle. Dospělost ohraničují také určitě dovednosti a schopnosti. (Mičienka, Jiráková a kol., 2007).

Mediální logika

Podstatou mediální logiky je, že média (jako komunikační prostředek), tvoří vzájemně propojený systém spolu se sociálními vztahy a obsahy medializovaných sdělení. To jak člověk prezentuje svět kolem sebe, určuje také to, jaké jsou možnosti médií. Mediální logika se prosazuje vlivem médií na vnímání lidí. Zjednodušeně řečeno mediální logika je vlastně proces skrz ně media přenášejí a prezentují informace (Pavličíková, Šebeš, Šimůnek (eds.), 2009, s. 11-12). „*Mediální logikou se tedy rozumí (a) v základním významu soubor vnitřních pravidel a rutin, které ovlivňují finální podobu mediálního produktu, a (b) v přeneseném významu využití znalosti těchto pravidel a rutin třetími osobami ke svému prospěchu.*“⁵

Mediální kompetence

Jedná se o použití různých dovedností a schopností v určitých situacích. Kompetence člověk nezíská ze dne na den. Proto je třeba mediální kompetenci vnímat jako dovednosti a schopnosti, které používáme rutinně a jsme schopni správně vyhodnocovat vnější faktory a naše dovednosti. Za potřebí je vedle mediálních zkušeností, také reálné zkušenosti v tom, jak to na světě chodí (Buermann, 2007).

2.3 Cíl, význam a funkce mediální výchovy

Cíl mediální výchovy

Odborníkům, kteří se mediální výchovou zabývají, jde hlavně o to, aby se lidé naučili přemýšlet kriticky nad informacemi, které nám média přinášejí. Proto si klade

⁵ *Mediální pedagogika: Média a komunikace v teorii a učitelské praxi*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2009. ISBN 978-80-7394-190-01. (s. 12)

mediální výchova za svůj základní cíl zvýšení mediální gramotností u lidí (Bína a kol., 2005).

Význam mediální výchovy

Mediální výchova nabývá na významu z mnoha důvodů. Hlavně proto, že se začali rozšiřovat televizní vysílání určené pro předškolní děti, čemuž dříve tak nebylo. Jistě si pamatujete časy, kdy jediný pořad pro tyto děti byl večerníček, který trval pár minut. V dnešní době, ale existují programy, které vysílají několik hodin denně a jsou zaměřeny na dětské diváky. Ne vždy jsou ale vysílané pořady vhodné pro děti všech věkových kategorií. Nejen televize a její program je hrozbou pro děti, ale také například počítačové hry. Právě počítačové hry zaznamenaly v poslední době velkého rozšíření a staly se snadno dostupným zbožím. Ještě na chvíli se vrátím k televizi. Dříve se v domácnosti nacházela jedna televize. Ovšem dnes statistiky ukazují na to, že skoro v každé domácnosti se nacházejí minimálně dvě televize. To že byla jedna televize v domácnosti, mělo kladný význam. Pomineme-li to, že se u televize scházela celá rodina, rodiče měli přehled o tom, který program jeho děti sledují. Mohl tedy případně zasáhnout, bylo-li vysílání pro jeho ratolest nevhodné. Velkou výhodou společného sledování televize, také byla možnost, která umožňovala dětem si promluvit o tom, co vidělo s rodiči a to bezprostředně po zhlédnutí, dokud pocity a informace byly čerstvé. Pokud chci zvýraznit význam mediální výchovy, nesmím opomenout takzvaná komunikační média (Bína a kol., 2005).

Funkce mediální výchovy

Média měla za svou původní funkci, funkci zpravodajskou. Tato funkci jim vydržela do doby, než došlo k masivnímu rozšíření. Čím dál tím víc je zmíněná původní funkce nahrazována funkcí, která má sklony k infozábavě. V poslední době by se mohlo zdát, že zábava převažuje nad informacemi. Zkrátka média už nešíří informace, které jsou pro nás a náš život důležité. Stačí se zamyslet a vzpomenout si kolik reklam člověk denně potká. Bohužel jsou to právě reklamy, které jsou nám podsouvány prostřednictvím médií (Bína a kol., 2005).

2.4 Směry mediální výchovy

Tak jak se vyvíjela mediální výchova, se i postupně vyvíjely i její teorie. Těm dala základ církevní mediální výchova v Německu. Byla to právě německá církev, která v polovině 20. století reagovala na celospolečenský problém. Tím byla problematičtější, někdy až nezvládnutá komunikace lidí s médii. Proto se církev začala snažit vyučovat a nacvičovat, jak zacházet s médii. Toto realizovala pastoračně a také sociálně edukačními aktivitami. Z teorií, které vznikaly, při aktivitě církve v této oblasti vznikali různé teorie, z kterých postupně vyprofilovalo šest směrů mediální výchovy.

I. Autoritativně-morální směr

Tento směr vzniká daleko před obdobím vzniku televize. Při jeho vzniku se nebral velký ohled na záměrnou edukaci, ale šlo spíše o ohled kladoucí důraz na morálku. Cílem bylo ochránit lidi, před kulturně nevhodnou literaturou. O tom, co je a není vhodné, rozhodovala převážně církev, která měla ve společnosti velký vliv.

II. Alternativní směr

Snaha nabídnout konzumentům kvalitní mediální obsah. Dále chtěl, aby mediální obsah působil výchovně na hodnotový systém konzumenta. Dá se říct, že tento směr se snažil působit na konzumentův vkus.

III. Ochranný směr

Směr vznikající v šedesátých letech dvacátého století. Za jeho vznikem stojí rozvoj techniky, kterou využívala média. Ochranný směr se snažil najít cestu k ochraně člověka. Ale nejen o to, snažil se konzumenta dovést k sebeochranně. A to hlavně před mediálním ovlivňováním a jejich nežádoucími vlivy. Svého cíle se snažil dosáhnout prosazováním různých zákonů, které měli ovlivňovat média. Hlavním prostředkem pro splnění cíle byl rozhovor s konzumenty. Tento směr si uvědomoval, že konzument je ve většině případů pasivní. A sám si ani neuvědomuje, že má možnost se vlivu vyhnout. A to například vypnutím televize.

IV. Ideologicko-kritický směr

Směr, který stále dává konzumentovi nálepkou pasivního objektu. Jedná se o směr, který vznikl v sedmdesátých letech dvacátého století. Vychází hlavně z kritiky

ideologií. Snažil se odhalit skryté ideologické obsahy v médiích. Pro usnadnění hledání skrytého obsahu využíval analýzu významu slov a změnu jejich významu.

V. Společensko- kritický směr

Tento směr se vyvinul z ideologicko-kritického směru. Pojímá masmédia jako socializační faktor. A toho by měl konzument umět aktivně využít. Konzument by se měl stát producentem médií.

VI. Směr zaměřený na jednání

Směr, který se začal rozvíjet v období osmdesátých let dvacátého století. V něm šlo o učení jednat aktivně. Konzument by se měl aktivně vyrovnávat se skutečností. Důležitá slova jsou: dospělost, jednání, emancipace. Tento směr má dva cíle. Prvním je rozbor obsahů objevujících se v masmédiích. Druhý cíl spočívá v tom, že konzument se vypořádává se skutečností a je schopný jednat při reflexi mediálních produktů, či vlastní tvorbě. Při rozvíjení komunikačních kompetencí konzument docílí osobní zkušenosti, která zahrnuje dospělost a emancipaci (Bína, 2009).

3 Mediální výchova v České republice

3.1 Historie mediální výchovy

Kořeny mediální výchovy sahají až do období přelomu 15. a 16. Století. Vznikají v prostředí katolickém. Jedná se o katechismus, který uplatňoval autoritativně normativní směr. Tento směr se hlavně projevoval cenzurou, až zákazy určitých obsahů v médiích. Byla to právě církev, která rozhodovala o tom, co je vhodné a co je nevhodné. Co mohou média zveřejnit. Jednalo se převážně o knihy. Přibližně v tomto období vznikají první seznamy zakázaných knih a také první cenzurní nařízení.

Vliv na média se dařilo uplatňovat nejen církvi, ale i světské moci a to až do 20. století. Ovšem je třeba vzít v potaz, že v poslední době vysoce ovlivňovala média politická situace. Vliv se udržoval ve společnostech, kde panoval autoritářský nebo komunistický režim. Dějiny mediální pedagogiky se datují až od 2. poloviny 19. století. V té době masová média zaznamenala prudký, až raketový růst. Zásahu, na tak velkém rozvoji měla technika. A to konkrétně její vynález. V tomto období byla vynalezena rotačka. Rotačka, bylo zařízení, které napomohlo k výraznému zlehčení tisku novin. Právě rotačka se zasloužila o výrazné zvýšení počtu výtisků novin. Díky snížení náročnosti tisku, také klesla jejich cena. Další co vedlo k zlevnění novin, byla chytrost nakladatelů, kteří začali pronajímat ve svých novinách reklamní plochy. Za které si samozřejmě nechali platit. V neposlední řadě raketovému růstu pomohli sami konzumenti. Čím více se zvyšovala gramotnost obyvatelstva, tím více lidí si mohlo noviny a knihy přečíst. Nakladatelé si byli vědomi tohoto faktu, ale zároveň věděli, že pokud zjednoduší obsah novin, mohou se noviny rozšířit i mezi méně vzdělané konzumenty. Krom novin nastupují na scénu i další média. Jsou to rozhlas a film. S nástupem těchto médií vzniká první mediální výchova jako taková, která reaguje na vznik a rychle se šířícím médiím. Jako svůj hlavní záměr si zvolili ochranu konzumenta. Soustředovali se nejvíce na děti a mládež. Báli se, že by zrovna je mohla média ohrožovat a to v oblastech mravů a morálky. Vzhledem ke své úrovni, byl pronásledován hlavně film. Mediální výchova již ve svých počátcích upozorňovala na negativní rysy, které se objevují v médiích. Proti těmto rysům se snažila také

vystupovat. Mediální výchova začala formulovat své první teorie, které jsou uplatnitelné i v budoucnosti. Nebyl to jen film, komu vyčítali spoustu věcí, tyto věci netolerovali žádnému médiu. Vadilo jim, že média vytvářejí fiktivní svět, který často nebyl ani zdaleka podobný reálnému. Některá zábava propagovaná v médiích mohla mít za následek rozpad kulturních a společenských hodnot. A hlavně vystupovala proti tomu, že média mohou vyvolávat ve svých konzumentech agresivitu. To převážně u dětských diváků (Bína a kol., 2005).

Preventivní filmová výchova jako nový směr mediální výchovy spatřil světlo světa v 50. letech 20. století. Tento směr se snažil o ochranu dětských a mladistvých diváků před škodlivým obsahem. Za svůj cíl si zvolila „smysluplné využití“ médií. Toho se podařilo docílit až v období 60. let. Mediální výchova označuje toto období, za období kritického směru. Pod pojmem smysluplné využití si mediální výchova představuje kritické a uvědomělé používání médií. Kdy média nemusí být pouhý zdroj informací, ale lze je využívat i jako nástroj. Díky tomuto nástroji může konzument dát světu o sobě vědět. Model mediální výchovy, který popsal jako první Lippman v 20. letech 20. století a který v polovině 20. století rozšířila dvojice Lazarsfeld a Katz, se pomalu opouštěl (Bína a kol., 2005).

Významným obdobím je období 60. let, kdy vzniká první myšlenka o tom, že s masami lidí je možné manipulovat a to právě prostřednictvím médií. Na základě této myšlenky vzniká teorie, která mluví o snížení moci médií. Tato teorie také chtěla, aby se média stala přístupná pro všechny. To znamená, že chtěli zapojit do denní v médiích i sociální vrstvy, o kterých často byli v médiích záporné informace. Jednalo se obzvlášť o menšiny, či handicapované (Bína a kol., 2005).

Dalším směrem mediální výchovy, je směr společensko-kritický, který vzniká v 70. letech. Jehož cílem je učinit z pasivního konzumenta aktivního. Tento směr chtěl, aby lidé přistupovali k médiím aktivně. Aby využívali média ke svému užitku. Shrneme-li to do jedné věty, z pasivního konzumenta se měl stát tvůrce mediálního

dění. „Právě tento přístup je aktuální i v současné době, kdy přecházíme do období globálních médií.“⁶

V dnešní době patří mediální výchova k velmi širokým oborům. Je k tomu náležitý důvod. Mediální výchova nemá zatím pevně stanovené hranice (Bína a kol., 2005).

3.2 Současný stav mediální výchovy

Dnešní svět, který spolu s námi sdílí mnoho dětí, je zaplněn médii. Toto si uvědomovali již odborníci ve třicátých letech dvacátého století. Od té doby se odborníci, ať už z oblasti teorie či praxe, zamýšlejí nad tím, jak naučit žáky porozumět médiím a tomu, co média sdělují. Jak docílit toho, aby žáci začali kriticky, rychle a hlavně účelně přistupovat k médiím. V dnešní době tyto otázky nabraly na své naléhavosti. A to i přes to, že jsou staré sedmdesát let. V některých domácnostech určují program dne masová média a to obzvlášť televize. Média na děti chrlí nepřeborné množství informací a ve spoustě případů si děti nemají možnost popovídat s rodiči o právě nabytých zážitcích. „Děti proto potřebují podporu, aby učinily z médií své vlastní nástroje pro sluchové, zrakové i pocitové vnímání světa i pro vlastní osobní projev.“⁷ (Pavličková, Šebeš, Šimůnek (eds.), 2009)

Mediální výchova u nás nabírá na významu od druhé poloviny devadesátých let dvacátého století. Na našem území se mediální výchova objevuje na základních školách od roku 2006 a od roku 2009 na gymnáziích. Bylo tak učiněno, hlavně kvůli neustálému vývoji médií a jejich sílícímu vlivu na socializaci dětí. Samo ministerstvo upozorňovalo, že děti tráví více času s moderními médii a že četba a knihy se stávají zastaralými. Stále se však vede debata o tom, v kterém ročníku zařadit mediální výchovu. Mluví se o základních školách, ale je nutné si uvědomit, že děti se setkávají s médii už mnohem

⁶ BÍNA, Daniel. A KOLEKTIV. *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2005. ISBN 80-7040-844-8. (s. 19)

⁷ PAVLÍČKOVÁ, ŠEBEŠ a ŠIMŮNEK (EDS.). *Mediální pedagogika: média a komunikace v teorii a učitelské praxi*. 1. vyd. Editor Helena Pavličková, Marek Šebeš, Michal Šimůnek. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, 2009, 134 s. ISBN 978-80-7394-190-1, (s. 5).

dříve, než nastupují do škol. V dnešní době najdeme mediální výchovu zakotvenou v Rámcových vzdělávacích programech. Ten vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Musí ovšem být v souladu se zákonem číslo 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Zde nalezneme §4, který se zabývá Rámcovým vzdělávacím programem (Bína a kol., 2005).

Zde je charakterizována tím, že má vést žáky k osvojení poznatků a fungování médií. Dále je vést ke tvořivému a kritickému nakládání s médii. A to pomocí analýz mediálních produktů a jejich vlastní tvorby (Niklesová, 2007).

4 Mediální výchova a děti

4.1 Vymezení pojmu dítě a jeho vývoj

Každý vnímá rozhraní věku pro označení dítě jinak. V mé práci označuji za dítě osobu, které je ve věku od 3 do 6-7 let, tedy v předškolním období. Období, ukončeno fyzickým věkem, ale také je ukončeno sociálně a to, nástupem do školy. Pro předškolní věk je charakteristická stabilizace vlastní pozice ve světě. Představa dítěte v tomto věku je přizpůsobena jeho vlastním možnostem poznání a potřebám. Na toto období by se mělo pohlížet, jako na fázi, která děti připravuje na život ve společnosti. Dítě si musí právě v tomto věku osvojit řád upravující chování k ostatním lidem. Bez těchto dovedností by se mu těžce žilo v jakékoli společnosti, která má nějaká pravidla.

Dítě v předškolním období prochází z vývojového hlediska širokou škálou změn. Nejedná se pouze o fyzické, ale také psychické či sociální. Z hlediska motoriky se dítě stává zručnější. Dítě nabývá na obratnosti rukou, nohou i trupu. V oblasti jemné motoriky se dítě stává zručnější. Předškolní období je velmi ovlivňováno rozvojem myšlení a řeči. Myšlení ovlivňuje aktuální dění a je názorové. Dítě zkoumá vztahy a jejich souvislosti. S myšlením bezesporu souvisí i řeč. Ta se vyvíjí velmi rychle. K rozšíření slovní zásoby napomáhají říkanky, písničky a krátké pohádky, které dítě dokáže převyprávět. Kresbou, vyprávěním nebo hrou dítě v předškolním věku vyjadřuje svůj názor na okolní svět. V kresbě dítě ukazuje realitu, tak jak ji chápe. Dítě převážně kreslí, vše co je nějakým způsobem zaujme. Dalším způsobem vyjádření vnímání reality, nebo postoje ke světu či k sobě samému je hra. Hra je pro dítě v tomto období prostředek, jak se vyrovnat s realitou, která ho může nějak zatěžovat. Ve hře je dítě svobodné, může se v ní chovat, tak jak v některých situacích nemůže, má možnost znovu si přehrát situaci, které nerozuměl. Ve hře má možnost prožít různé sociální role a to i ty, které jsou negativní (Vágnerová, 2005).

V předškolním věku probíhá socializace, která přesahuje rámec rodiny a uskutečňuje se i v dalších sociálních skupinách. Základní kameny sociálního chování si dítě odnáší ze své rodiny. Také může dojít k problémům při interakci s cizími lidmi a to zvláště v případech, že si dítě nese z rodiny zafixované méně vhodné chování.

Děti se v předškolním věku učí novým sociálním dovednostem, to především díky kontaktu s jinými lidmi než jsou jejich rodiče (Špaňhelová, 2014).

4.2 Vnímání dětí v předškolním věku

„Svět vnímání, neboli svět, který nám odhalují naše smysly a běžný život, se nám na první pohled zdá být tím nejznámějším, neboť pro přístup k němu nepotřebujeme žádné nástroje ani výpočty, a protože k tomu, abychom k němu pronikli, nám zdánlivě stačí mít oči otevřené a prostě žít.“⁸ Informace z okolního světa, které nám zprostředkovávají smyslové orgány, nazýváme procesem vnímání. Vnímání nám může připadat jednoduché a přirozené, avšak mluvíme-li o vnímání, jedná se o souborný proces transformace a interpretace informací.

Člověk nejčastěji využívá vnímání zrakové. To je způsobeno tím, že zrakové impulzy zpracovává podstatná část mozku, která je ke zrakovému vnímání určena. Je ale nutné upozornit na to, že v některých případech není pro člověka rozdíl, zdali informaci vnímá zrakem (informaci si přečte), nebo je mu sdělena ústně, tudíž je přijímána sluchovým aparátem (Eysenck, Keane, 2008).

Informace, které jsou pro člověka důležité, se učí získávat ze systematického prozkoumávání okolního světa. Proto vnímání lze také chápat jako jakýsi způsob komunikace s okolním světem. Na základě příjmu informací a jejich zpracování reagujeme nějakým způsobem. Člověk vnímá často jevy, které jsou pro něj důležité či potřebné. Naše vnímání ovlivňuje spoustu věcí, například zkušenost, aktuální potřeby, či emoční ladění. Vnímání, které patří k primárním a jednodušším poznávacím funkcím, ovlivňuje do určité míry úroveň rozumových schopností, kterých člověk dosáhne. Vnímání má často vliv na chování člověka. Tak například informace, které získá prostřednictvím vnímání, slouží k orientaci v prostředí. Stejně jako se vyvíjí jiné věci, vyvíjí se i vnímání. To se v průběhu života mění, mění se nejen to, jak různé podněty vnímáme, ale také to, jak je interpretujeme.

⁸ MERLEAU-PONTY, Maurice. *Svět vnímání*. Praha: OIKOYMENH, 2008. ISBN 978-80-7298-287-5.

Pro mou práci je důležité vnímání dětí v předškolním věku. To postrádá schopnost soustavného pozorování. Děti vnímají podněty, které jsou nějakým způsobem zajímavé. V tomto období nejsou schopni analyzovat objekt, který vnímají, jako celek. Díky tomu si neuvědomují možné vztahy mezi jejich jednotlivými částmi. Dítě v předškolním období často získává pohled, který je zkreslující. A to protože objekty vnímá a hodnotí, tak jak se mu v danou chvíli jeví. (Vágnerová, 2007)

Děti v předškolním období zaměřují poznávání na nejbližší svět. Způsob poznávání dítěte se mění, ovšem nejedná se o zásadní proměnu. Vágnerová (2005) uvádí několik způsobů, jak děti vnímá svět, jaké informace si vybírají a jakým způsobem.

I. Centrace

Jde o tendenci ulpívat na jednom znaku, který dítě považuje za podstatné. Díky tomu jsou přehlíženy významnější a méně výrazné znaky.

II. Egocentrismus

To znamená, že dítě lpí na názoru, který je důležitý z osobního hlediska a nedbá ostatních názorů. Dítě neumí a nechápe proč nazírat na situaci z různých úhlů pohledu. „*Jestliže chybí představa o možné pluralitě názorů, pak schází impuls k hledání objektivní pravdy.*“⁹ Na základě vlastních postojů a preferencí vzniká tendence zkreslování názorů.

III. Fenomenismus

Jedná se o způsob, kladoucí důraz na určitou podobu, či představu okolního světa. V tomto případě je důležité, jak se situace dítěti jeví. Svět je pro dítě v předškolním období takový, jak vypadá.

⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0.

IV. Prezentismus

Lehce souvisí s fenomenismem. Dítě je vázané na aktuální podobu světa, je stále vázané na přítomnost. To, že dítě vnímá aktuální obraz světa, pro něho představuje subjektivní jistotu. (Vágnerová, 2005)

Období předškolního věku se také označuje jako období názorového myšlení. Na základě vnímání, názorů a představování dělá dítě o věcech kolem sebe závěry. Uvedu jednoduchý příklad. Dám-li před dítě dvě totožné nádoby se stejným množstvím korálků, řekne, že množství korálků v obou nádobách je stejný. Což je správná odpověď. Ovšem pokud jednu z nádob vyměníme za nádobu, která bude širší, nastává problém. Dítě řekne, že v širší nádobě je korálků méně. To i přes to, že je dáme vedle sebe a i navzdory tomu, že dítě vědělo, že množství korálků bylo v původních nádobách stejné. Není se, však čeho bát. Protože v předškolním období je zmiňované myšlení z vývojového hlediska naprosto pořádku (Špaňhelová, 2004).

4.3 Vnímání dětí se speciálními potřebami

U dětí s postižením bývají zřetelně poznávací procesy ovlivněny. Proto využívají náhradní zdroje při vnímání smysly. Lidé, kteří jsou smyslově postižení, si konstruují vlastní obraz světa to za pomoci změněných poznávacích procesů. Avšak v jejich vytvořeném obrazu mohou být omezené některé jevy, nebo mohou zcela chybět. Vize jevů vytvářející si člověk s postižením nebývají založené na poznávání pomocí smyslů, ale je často vytvořen fantazií. Jevy v jejich obraze světa neodpovídají reálné podobě věci. Díky odlišnostem v představě o světě může docházet k problémům. Například při komunikaci a v chování. Shrňme-li to do jedné věty, znamená to, že u smyslově postižených mohou být nepřítomny určité prvky světa, nebo zkušenosti. Například nevidomé děti postupují při poznávání objektů opačným postupem než jejich intaktní vrstevníci. Nejprve hmatem vnímají části objektů a až posléze si utvářejí celkovou představu. Intaktní jedinci vnímají objekt globálně a až poté rozlišují části.

Vývoj dětí s postižením se odlišují ve všech etapách lidského vývoje. Vývoj kognitivních procesů je rozlišný a to v závislosti na typu postižení. Smyslově a pohybově postižení ovlivňuje kombinace více postižení. Jsou ovlivněny i několika faktory, které působí ve výkonnostní oblasti a využití schopností. Vývoj kognitivních funkcí závisí na přiměřeném podněcování a sociálních vlivech. Některé děti jsou závislé na činnostech dospělé osoby. Děti jsou, často fixováni na určitou část světa, která je pro ně dostupná a mohou v ní poznávat. Fixace je zde zapříčiněna restrikcí aktivního poznávání, v neposlední řadě i množstvím a kvalitou podnětů. Například děti, které špatně vidí, postrádají exaktní zrakové vjemy, na jejichž základě nemohou vznikat přiměřené představy. Tyto děti ztrácejí některé podněty, které se vyskytují mimo dosah jejich zrakové ostrosti. Čímž vznikají určité obtíže. Omezení se dotýká dětí, které trpí postižením pohybového aparátu. Jejich nepohyblivost zapříčiňuje to, že některé podněty vidí jen z určitého úhlu a některé jsou pro ně zcela nedostupné. Charakteristické pro poznávání mentálně postižených dětí je hlavně neschopnost pochopit vztahy podnětů, které vnímají opakovaně.

Smyslová zkušenost jakoli postižených dětí je rozdílná a omezená z ohledu na množství a kvality počitků. To způsobuje nedostatek přiměřených představ. Děti se smyslovým postižením, jsou omezeny primárně na základě dopadu svého defektu. Dětem s mentálním postižením činí zpracovat podněty. Tyto podněty jsou neschopni adekvátně upevnit a klasifikovat. Pohybově postižené děti předškolním věku mívají omezenou stimulaci. Množství a kvalita představ je závislá na životním prostoru. Jedná se například o děti, které mají k dispozici pohled v ležící poloze, aniž by měli možnost otočit sami hlavu. Těmto dětem sedá rozšířit životní prosto, ale to jim musí zprostředkovat svou činností někoho jiného. Děti, které s postižením, jsou ve smyslovém vnímání v nevýhodě oproti intaktním vrstevníkům. Ať už je to zapříčiněno nedostatkem přesných představ, či nejsou schopni vnímat adekvátně okolní svět (Vágnerová, 2011; Matějček 2001).

U těchto dětí není rozdíl pouze ve vnímání, ale také v péči o ně. Pokud jsou děti ovlivněny médii natolik jejich chování, že dojde k poruchám chování, což jsou problémy s přizpůsobení v běžném, převážně sociálním prostředí. Těmto dětem

napomáhá s těmito problémy především speciální pedagogika konkrétně etopedie (Slowík, 2007). Etopedie je praktická disciplína, která se zabývá etiologií, projevy a prevencí poruch chování. Spolupracuje hlavně s psychologií, pedagogikou a dalšími vědami. Jejím hlavním cílem je vyhledat a následně aplikovat nejlepší reedukaci pro narušenou mládež, tak aby došlo k plnohodnotné socializaci (Krejčířová a kol. 2002). U některých poruch chování nalezneme patologické změny osobnosti v důsledku psychické poruchy či onemocnění. V takovém případě lze nestandardní chování považovat spíše za symptomatické a je třeba jej odlišit od poruch, které jsou podmíněny sociálně. Přístup k diagnostice, nápravě a také k terapii se bude v některých hlediscích odlišovat (Slowík, 2007).

4.4 Vliv médií na děti

Média mohou působit v pozitivním smyslu. Mohou vzdělávat, vysvětlovat a podobně. Bohužel často mívají negativní vliv. Představy o působení médií na děti mají dnes již své dějiny. Ty zachycují dynamický rozvoj a vývoj představ o působení médií. V českém prostředí je terminologický popis a výklad představ působení nejednoznačná. Při posuzování účinku médií nesmíme opomíjet tři základní faktory, které hrají důležitou roli. Mezi faktory patří stav společnosti, tím se myslí například úroveň vzdělanosti, převažující způsob komunikace, uspořádání času. Dalším faktorem je rozvoj médií, při vzniku nových médií přibývají i nové teorie o jejich vlivech. Posledním faktorem je rozvoj poznání společnosti z hlediska sociologického a psychologického (Suchý 2007).

Média nám předkládají takzvanou mediální realitu. To je obraz reality, který konzument vidí v médiích. Však ne všechny obrazy jsou reálné, většinou jsou realistické a to není totéž. Slovo realistické lze chápat jako fiktivní, či vymyšlené. Autoři zabývající se mediální výchovou se snaží o to, aby se děti naučili rozlišovat rozdíl mezi fikcí a reálnou skutečností. Je zapotřebí, aby děti věděli, že opravdová realita může bolet, že člověk nevlastní několik náhradních životů. Člověk má jeden život a ten je nevratný. Události, které se staly, nejdou vrátit, nebo vymazat.

Na základě těchto a mnoha jiných věcí se realita zobrazována v médiích, dostává do rozporu s tím co je skutečně reálné.

K nejvíce nebezpečné věci, týkající se médií a jejich vlivu nenásilí, které je v nich vyobrazeno. V mnoha případech se jedná o agresi, fyzické útoky či útočné chování jednoho člověka vůči druhému. Násilí se stalo pro média účinný návod, pomocí kterého zvyšují diváckou sledovanost, nebo zvyšují zájem u čtenářů. Autoři Urban, Dubovský a Murdza (2011) uvádějí několik forem násilí, které jsou zobrazovány v médiích.

a. Samoučelné konzumní násilí

Jedná se o násilí, které často bývá samoučelné, tedy postrádá význam. Násily v tomto případě postrádá souvislosti událostí. Nejčastěji ho nalezneme převážně v hororech, kriminálních filmech a seriálech, nebo akčních filmech.

b. Násilí reálné

Do tohoto druhu násilí patří násilí, které je zobrazováno ve zpravodajství, které přináší televize i noviny. Dále sem řadíme autentické záběry z válek, nehod či různých katastrof.

c. Abstraktní násilí

Toto násilí vyvolává obavu, nebo strach z věcí, které jsou zahaleny tajemstvím. Jako jsou nadpřirozené či paranormální jevy. Spadají sem různé mystické filmy, filmy, které se zabývají okultní tematikou, nebo sci-fi filmy či seriály.

d. Destruktivní násilí

Hlavní představitel ničí vše ve svém okolí, které zároveň ohrožuje, aniž by k tomu měl jakýkoliv důvod. Tuto formu nalezneme v hudebních klopech.

e. Měkké násilí

Mívá méně nevybíravou podobu násilí. Tento druh násilí bývá přítomno v programech určených pro děti. Objevuje se tak v animovaných filmech, či pohádkách pro děti.

„Údaje pro Českou republiku říkají, že dnešní třináctileté dítě vidělo v televizi asi 52 tisíc vražd, znásilnění, ozbrojených loupeží a přepadení, přičemž „průměrné“ dítě stráví nejméně 25 hodin týdně před obrazovkou.“¹⁰ (Urban, Dubský, Murdza, 2011)

Růst násilí ve společnosti je zřetelný. Ve větší míře lze nalézt příčinu v médiích a jejich předložení násilí dětským divákům. A nezáleží na tom, zda se objevuje v televizi, filmech, videohrách, počítačových hrách a v dalších médiích. Násilí v médiích má na dospělého člověka spíše krátkodobí vliv. Ovšem u dětských konzumentů může mít násilí vliv na vytvářející se osobnost. Je to právě dětský divák, který si od nejútlejšího věku osvojuje násilí. Pro konsolidaci násilí je nejkritičtější období 6. – 8. rok života. Násilí může ohrozit mravní a sociální vývoj jedince. Při sledování násilí dětmi hrozí i to, že dítě, které je citově otupělé, může se u něho zcela vytratit soucit s obětí. Proto, aby děti negativně neovlivňovalo násilí v médiích, je nevyhnutelná přítomnost dospělé osoby. Ta by měla zhodnotit, zdali je pořad, hra, film, kniha vhodná pro dítě. Rozhodně by měl mít přehled o tom, co a jak dlouho sleduje, hraje či čte. Dospělý má navíc možnost dítěti, vysvětlit to co dítě spatřilo, nebo si přečetlo. Také mu může poskytnout podněty k zamyšlení (Fischer, Škoda, 2009).

Další úskalí pro dětské konzumenty představuje reklama. Děti jsou mnohem bezbrannější, než dospělý člověk, vůči reklamnímu sdělení. Jejich bezbrannost je způsobena hlavně jejich citlivostí na podněty emocionální povahy, ale také jim chybí zkušenost. Děti nedisponují schopností rozeznávat reklamní a nereklamní sdělení. Nejsou schopni rozeznat televizní pořad od reklamy. Díky tomu děti přistupují k reklamě jako ke sdělení, které je pravdivé. Reklamu berou jako pravdivou informativní, či zábavné sdělení. Dětské diváky nejsou schopni pochopit cíl reklamy, který je přesvědčit diváka, o tom, aby si koupil daný produkt. A že z toho důvodu je často realita upravená, přehnaná a jsou v ní použity různé triky. Tyto informace dětem chybí, a proto nemají důvod předpokládat, že je chce někdo oklamat. Proto děti nemají důvod, proč by reklamám neměli věřit, proč by informace v nich neměly být pravdivé (Vavříčková, 2010).

¹⁰ URBAN, L.; DUBSKÝ, J. a MURDZA K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3563-4,(s. 188).

Reklama využívá ke svým cílům naše vnímání. Má-li být reklama účinná a pro dětského diváka riziková, musí jí konzument vnímat co nejvíce smysly. Některé reklamy se snaží zapojit více smyslů.

Tak například zrak nejvíce využívají reklamy, které jsou v tištěné podobě. Ty nalezneme v časopisech, novinách, vhozené ve schránkách, na vývěsných tabulích určené právě pro vylepování reklam. Jsou nejen v tištěné podobě, ale snaží se nás zaujmout během sledování televizního vysílání, před začátkem filmu v kině, či na nás útočí na internetu.

K dalším našim smyslům bez pochyby patří sluch. Ten využívá hlavně reklama v rozhlasích, rádiích. Nesmíme opomenout na televizi a na DVD s filmy. V posledních dvou případech dochází k využití více smyslů.

I čich je smysl, na který může reklama působit a může nás přesvědčit o koupi reklamovaného produktu. Tento smysl se nejčastěji využívá při propagaci výrobku přímo v prodejnách, kde je zboží k dispozici. V dnešní době existuje reklama, při které používá člověk čich, i jako součást tištěné reklamy.

Méně používaným smyslem při reklamách je hmat. Ale i ten dokáže reklama využít. Jde většinou o přiložení vzorku nabízeného materiálu s různou strukturou k tištěné reklamě.

Poslední smysl, který dokáže reklama zaujmout je chuť. Tu využívá reklama, jejíchž součástí je ochutnávka nabízeného zboží. Tato reklama se odehrává na v místě prodeje daného výrobku (Vysekalová a kolektiv, 2012)

Média nemusí mít vliv jen na chování dětí. Dokážou ovlivnit i tělesný vzhled dětského konzumenta. V médiích se v hojné míře vyskytuje jistý tělesný vzhled. Jedná se přehnaně hubené ženy a na druhé straně přehnaně svalnaté muže. Riziko pro dětského diváka spočívá v tom, že může chtít vypadat stejně jako osoby v reklamách, televizích, na fotkách v časopisech a tak dále. Proto dítě začne držet dietu nebo nadměrně cvičit, což může být nebezpečné. Na webových stránkách lze nalézt rady, jak dosáhnout „ideální“ postavy, přes návody podporující anorexii. Dokonce lze nalézt rady, jak své obtíže s poruchou příjmu potravy zakrýt před svými rodiči a přáteli. Vzhled žen a mužů v médiích často nebývá totožný se vzhledem žen a mužů

ve skutečném světě. V poslední době bylo zjištěno, že lidé spíše tloustnou a ženy v médiích jsou čím tím víc hubenější. Díky tomuto protichůdným trendům narůstá nespokojenost s tělesným vzhledem konzumentů. U chlapců hrozí riziko užívání látek, které jim mají pomoci k získání svalové muskulatury. Vychází časopisy, které čtenářům doporučují diety, různé látky a návod k tomu, jak dosáhnout tolik vytoužené postavy (Giles, 2010).

Vliv médií je tedy značný. Ovlivňují nás, naše děti, naše rodiče, prostě všechny lidi okolo. Ovšem co s lidmi, který se nechají ovlivnit natolik, že se začnou nevhodně chovat, či vystupovat. Děti jsou v tomto ohledu velice bezbranné. Už jen proto, že vnímají svět kolem sebe, podle toho jak ho vidí. Nemají tedy důvod nevěřit tomu, co vidí v televizi, či vidí na internetu. Suchý ve své knize uvádí zajímavé dvě kazuistiky, dvou chlapců. Ti se díky médiím dostali na oddělení dětské psychiatrie. Tyto kazuistiky potvrzují, že nadměrná konzumace médií není škodlivé jen pro konzumenta, ale i pro jeho okolí (Suchý, 2006).

Vliv médií na děti může mít obrovský dopad. Pokud se děti nechají ovlivňovat médii v oblasti chování, může dojít až k problémům s obecně přijímanými pravidly společenského soužití. Jako je například respektování autorit, lhaní, krádeže, útěky, toulání, krádeže atd. Tyto problémy spadají do oblasti speciální pedagogiky, konkrétně do oblasti etopedie. Při poruše chování dochází ke kombinaci několika příčin. V etologii těchto poruch mluvíme tedy o multifaktoriální povaze. Při diagnostice je třeba spolupráce etopedie s ostatními obory, jako jsou neurologie, speciální pedagogika, psychologie a další. Dále se musí brát v potaz věk jedince, osobní a rodinná anamnéza, aktuální situace, zdravotní, ale i psychický stav. Slowík (2007), klasifikuje poruchy chování následovně. Poruchy chování podle vlivu na socializaci jedince, podle příčiny, podle agresivity, podle stupně společenské závažnosti a podle věku. Po diagnostice přichází na řadu náprava a terapie. U některých poruch chování, jedná se většinou o poruchy podmíněné sociálními vlivy se nabízí prevence. Tou může být úprava sociálních a výchovných podmínek. Jako prevenci lze považovat i změnu sociálního prostředí, kdy může dojít k předejitím mnoha problémům a odstranění většiny patologických jevů. Dítě s výchovnými problémy se může, při závažných problémech

ocitnout v některém zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Kam řadíme diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Samozřejmě cílem je vždy dosáhnout nejvyššího stupně resocializace klientů. Avšak těmto situacím se dá předcházet prevencí, které není nikdy dost (Slowík, 2007).

V listopadu roku 2011 zveřejnila Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále RRTV) výsledky výzkumného projektu Stav mediální gramotnosti v ČR. Realizaci projektu zadala RRTV Centru pro mediální studia. Výzkum byl realizován pomocí rozhovoru s předškolními dětmi a se staršími žáky základních škol. V rámci projektu vznikla publikace s výsledky tohoto průzkumu. Nalezneme zde kapitolu, která se věnuje dětem v předškolním věku. Z výsledků průzkumu lze například vyčíst, že tato skupina dětí upřednostňuje sledování televize za přítomnosti rodičů, ovšem za podmínky, že rodiče akceptují program, který vyberou. Tento způsob preferují i přes to, že si uvědomují rodičovskou kontrolu. Děti v předškolním věku si uvědomují, že tato kontrola ovlivňuje jejich užívání médií. Co si naopak neuvědomují, je důvod této kontroly. K programům, které nevyvolávají u dětí předškolního věku příliš velký zájem, patří zpravodajství. Důležitost informací ze zpravodajství přejímají převážně odposloucháváním postojů, které zastávají rodiče nebo prarodiče. Na druhé straně zájmu stojí reklamy, kterým se děti v předškolním věku často podřizují. Obsahy reklam nezpochybňují a povětšinou se plně podřizují nabídce. Dalším zjištěním bylo, že děti v předškolním věku považují za samozřejmost přítomnost počítače v domácnosti. Počítač berou spíše jako prostředek pro komunikaci s rodiči, jako prostředek k hraní her či pro pouštění hudby. Z výsledků výzkumu se dozvíme, že kontrola ze strany rodičů při užívání PC není pro předškolní děti příliš výrazná. U dětí se objevují zkušenosti s počítačem, který byl zabezpečený heslem, dále snaha rodičů omezit dobu strávený u PC, nebo snaha omezit používání PC pouze společně s rodiči. Respondenti se neselekali s narušením soukromí, nebo například s kyberšikanou. Ovšem zaznamenali stavy úzkostí, které byly převedeny do tzv. zlých snů. K tomu docházelo především po tom, co zhlédli v médiích něco, co vyvolává strach, napětí, úzkost a to nejen v hororech, ale i v pohádkách (internetový portál www.rrtv.cz).

5 Rámcové vzdělávací programy a mediální výchova

Mediální výchova je v RPV zařazena jako průřezové téma. Průřezová témata jsou témata, která mají přispět k všestrannému vzdělávání. Mají rozvíjet postoje a hodnoty žáků, které jsou důležité pro život. Jedná se hlavně o problematiku, dotýkající se důležitých aspektů současného světa. (Markéta Pastorová, 2011).

5.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

V rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání téma mediální výchovy nenalezneme. Proto mateřská škola není povinná ji realizovat, nebo ji mít ve školním vzdělávacím programu. I přesto mohou mediální výchovu realizovat v rámci jiné vzdělávací oblasti, jako je například dítě a společnost, jazyka a řeč (internetový portál Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy).

5.2 Rámcový vzdělávací program pro základní školy a základní školy speciální

Charakteristika mediální výchovy jako průřezového tématu je pro oba druhy škol stejná. Rozdíly nalezneme v popisu přínosů a okruhů mediální výchovy.

Rámcový vzdělávací program charakterizuje mediální výchovu následovně. Mediální výchova by měla nabídnout základní poznatky a dovednosti, které se týkají mediální komunikace, ale také práce s médii. Pro čím dál širší okruh lidí média a komunikace představuje zdroj zkušeností, prožitků a hlavně informací. Proto, aby se jedinec uplatnil ve společnosti, musí umět pracovat, vyhodnocovat a využívat podněty, které mu dává okolní svět, prostřednictvím médií. Mediální výchova má vliv nejen na chování jedince, ale i celé společnosti. Navíc se média stala důležitým socializačním faktorem.

Mediální výchovny měla žáka vybavit určitou úrovní mediální gramotnosti, do které spadá osvojení si základních informací o tom, jak fungují média a jaká je jejich současná společenská role. Dále umění se poučených, aktivních a nezávislých jedinců zapojit do mediální komunikace. Další částí mediální gramotnosti je schopnost

orientovat se v mediálních obsazích a schopnost umět si vybrat médium podle vlastních potřeb. Ať už jde o získávání informací, vzdělávání, nebo jde-li o naplnění volného času.

Mediální výchova má blízký vztah hned k několika vzdělávacím oblastem. První z nich nese název člověk a společnost. Jejich vztah vznikl na základě toho, že média jsou účastníkem, který vytváří podobu a hodnoty moderní doby. Další oblasti, s kterou mediální výchova souvisí je jazyk a jazyková komunikace. To se týká především vnímání mluveného projevu, ale také projevu psaného a jejich základních pravidel uplatňující se u veřejné komunikace. Mediální výchova je propojena i s oblastí informační a komunikační technologie, jedná se o využití tištěných, ale i digitálních dokumentů jakožto informačních zdrojů. Vztah s oblastí umění a kultury je založen na percepci určité řeči, které využívají média. Většinou to bývá kombinace přirozeného jazyka, obrazu a zvuku (internetový portál Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy).

Kromě přínosů nalezneme v rámcovém vzdělávacím programu pro základní školy i okruhy mediální výchovy. Tematické okruhy mají ještě jedno rozdělení. A to na okruh receptivních činností a okruh produktivních činností.

1) Okruh receptivních činností

- a) Kritické čtení a kritické vnímání sdělení médií
- b) Výklad vztahu mezi mediálním sdělením a realitou
- c) Fungování médií ve společnosti a jejich vliv

2) Okruh produktivních činností

- a) Produkce mediálního sdělení

I v rámcovém vzdělávacím programu pro základní školu speciální nalezneme tematické okruhy, ale v těchto školách se nerozdělují a jsou tři základní.

- 1) Percepce mediálních informací
- 2) Výklad vztahu sdělení z médií a realitou
- 3) Jak pracují média a jaký vliv mají média ve společnosti (internetový portál Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy).

6 Cíl bakalářské práce a výzkumné otázky

Cílem tohoto výzkumu je

- 1) zjistit, jakým způsobem mediální výchova realizovaná v mateřských školách.
- 2) zjistit zda mají učitelé mateřských škol dostatek informací k problematice mediální výchovy.

Výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1: Jakými způsoby je mediální výchova realizovaná v mateřských školách?

Výzkumná otázka č. 2: Mají učitelé mateřských škol dostatek informací k problematice mediální výchovy?

7 Použitá metoda výzkumu, výzkumný soubor

7.1 Charakteristika výzkumného souboru

Pro realizaci výzkumu jsem osobně kontaktovala 10 mateřských škol, které jsem náhodně vybrala. Z tohoto počtu mi umožnilo 6 mateřských škol zrealizovat rozhovor. Ostatní školy mě odmítly s tím, že se této problematice nevěnují, či nemají k ní dostatek informací. Proto jsem zrealizovala sedm rozhovorů s učiteli z různých mateřských škol. Všechny rozhovory byly doslovně přepsány viz Příloha č. 7, protože respondenti nedali souhlas k šíření audio záznamu jejich rozhovoru.

7.2 Popis výzkumné metody

Jako metodu výzkumu jsem si vybrala kvalitativní typ, který je realizován metodou dotazování. Technikou je polostandardizovaný rozhovor viz Příloha 6. Rozhovor byl veden s pedagogickými pracovníky vybraných mateřských škol. Při rozhovoru jsem pokládala otevřené otázky.

Pomocí kvalitativního výzkumu lze získat poznatky, díky tomu, co lidé píší a říkají. Kvalitativní výzkum se snaží hlavně o rozvinutí teorií a odhalení nových pohledů na danou problematiku (Walker, 2013).

K nejpoužívanějším typům kvalitativního výzkumu patří dotazování, které je založeno na základě přímé komunikace s respondentem. Výhodou osobního dotazování je možnost tazatele upřesnit výklad otázky, motivovat respondenta k rozhovoru, či měnit pořadí otázek. Osobní dotazování rozlišuje standardizovaný, polostandardizovaný a nestandardizovaný druh rozhovoru. V případě polostandardizovaného rozhovoru vede tazatel část rozhovoru, v pořadí, které je předem stanovené spolu se zněním otázek. Může zbytek dotazů volně doplňovat (Kozel, 2006).

8 Vyhodnocení rozhovorů s pedagogy z mateřských škol

Otázka č. 1 *Myslíte si, že média mají vliv na děti? Pokud si myslíte, že ano, tak jaký.*

Tabulka 1:

Respondent A	Ano. Berou si z nich příklad, vzor a napodobují, co vidí, učí se z nich, s nimi, o nich.
Respondent B	Ano. Ovlivňují je v tom, co si myslí.
Respondent C	Ano nezanedbatelný. Tráví s nimi mnoho času a vidí i to co není pro ně vhodné.
Respondent D	Ano. Pozitivně - reklama na časopis, prohlížení časopisu je činí kreativnější. Negativně - berou hodně času.
Respondent E	Ano. Již od raného věku.
Respondent F	Ano. Některá jsou vhodná pro děti jako knihy a časopisy. Nevhodné nadměrné používání PC, mobilu, atd.
Respondent G	Ano. Pozitivní ovlivnění - rozvoj fantazie. Negativní vliv - zmanipulování reklamy, inspirace pro nevhodné hry.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 2 *Co si představujete pod pojmem mediální výchova?*

Tabulka 2:

Respondent A	Výchova ohledně knih, PC, TV, DVD, internetu, novin atd.
Respondent B	Prohlížení časopisů, koukání na TV, pohádky, internet, hry.
Respondent C	Schopnost orientovat se v prostředí médií. Umět s nimi pracovat a chápat rizika, který jim mohou přinést.
Respondent D	Výukové programy pro děti.
Respondent E	Výchova k správné práci s médii, ukázka možností médií.
Respondent F	Mediální výchova zprostředkovává informace ze světa pro lidi.
Respondent G	Využití médií správným způsobem, vše co vidí, není pravda.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 3 Je podle Vás důležitá mediální výchova ve Vaší mateřské školce?

Tabulka 3:

Respondent A	Ne.
Respondent B	Ano.
Respondent C	V naší MŠ, se ji příliš nevěnujeme.
Respondent D	Je důležitá všude.
Respondent E	Ano.
Respondent F	Asi ne.
Respondent G	Ano, v každé školce je důležitá.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 4 Jaké je časová dotace mediální výchovy pro děti v mateřské škole?

Tabulka 4:

Respondent A	Snaha věnovat každý den.
Respondent B	Nevím.
Respondent C	Žádná speciální.
Respondent D	Je vyhrazeno 15 minut denně. Počítač 2x týdně maximálně 15 minut.
Respondent E	Zhruba 2x - 3x týdně se děti učí pracovat s PC.
Respondent F	Knihy každý den, televize občas, CD občas při cvičení, před spaním.
Respondent G	Nemáme danou.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 5 Jaké možnosti vzdělávání máte vy v oboru mediální výchovy?

Tabulka 5:

Respondent A	Seminář.
Respondent B	Žádné.
Respondent C	Školení.
Respondent D	Moc nejsou.

Respondent E	Nabízené školení, několik publikací v MŠ, dohledání informací na internetu.
Respondent F	Při studiu VŠ.
Respondent G	Samostudium.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 6 Jaká je časová dotace vašeho vzdělávání?

Tabulka 6

Respondent A	Nevím.
Respondent B	Vůbec netuším.
Respondent C	Kurz bývá 6-8 hodin.
Respondent D	Vůbec netuším.
Respondent E	Čas při samostudiu je různý.
Respondent F	Netuším.
Respondent G	Většinou několika hodinové.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 7 Popište, jak probíhá výuka mediální výchovy ve Vaší mateřské škole?

Tabulka 7:

Respondent A	Knihy si prohlížíme, vyprávíme příběhy dle obrázků, čtení. Po zhlédnutí DVD rozbor toho co viděly. Letáky na výtvarnou činnost.
Respondent B	Prohlížení časopisů, po kterém si povídáme o tom, co se dozvěděly. Sledování DVD.
Respondent C	Sledování pohádek a po nich reflexe toho co viděly.
Respondent D	Předškoláci pracují na PC s výukovými programy, knihy využívám v komunitním kroužku, kde si o nich povídáme a ukazujeme obrázky.
Respondent E	Práce s výukovými programy na PC. DVD se základními informacemi

	k aktuální tématice. Vyhledávání informací v knihách, encyklopediích a časopisech k zadanému tématu.
Respondent F	Prohlížení časopisů a knih, sledování televize, poslech rádia při cvičení a dramatizaci. Povídání a rozbor o tom co četly, či viděly.
Respondent G	Prohlížení časopisů a knih. Výukové programy na PC, pouštění pohádek na DVD. Poslech hudby při cvičení, výtvarné činnosti, před spaním. Čtení pohádek. Snaha rozboru toho co četly, viděly, či slyšely.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 8 Z jakých materiálů vycházíte při přípravě hodiny mediální výchovy?

Tabulka 8:

Respondent A	Z materiálů, které si vytvářím v hlavě.
Respondent B	Z časopisů.
Respondent C	Žádné nemáme.
Respondent D	Dětské časopisy, Informatorium pro mateřské školy.
Respondent E	Odborné publikace, z RVP pro předškolní vzdělávání.
Respondent F	Pracovní listy, internetu, RVP.
Respondent G	Pracovní listy pro ZŠ, z internetu, časopisů.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 9 Jaké speciální pomůcky používáte při mediální výchově?

Tabulka 9:

Respondent A	Žádné speciální pomůcky nevyužívám.
Respondent B	Žádné speciální pomůcky nemáme.
Respondent C	Televize, DVD, PC, fotoaparát, kameru, chytrý telefon.
Respondent D	Pomůcky vlastní výrob.
Respondent E	PC, knihy, encyklopedie, časopisy.

Respondent F	Knihy, mapy, časopisy, noviny, plakáty, rádio, televize, PC.
Respondent G	Pracovní listy (vlastní výroby), PC, rádio, noviny, časopisy.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 10 Spolupracujete s nějakou organizací či odborníkem na mediální výchovu?

Respondenti A, B, C, D, F, G uvedli, že nespolečně pracují s odborníky či organizací, kteří se mediální výchovou zabývají, respondent E uvedl, že momentálně s nikým nespolečně pracuje.

Otázka č. 11 Co z mediální výchovy považujete za nejdůležitější?

Tabulka 11

Respondent A	Přehled o médiích a jak je mohou použít a využít.
Respondent B	Povídat si o tom co se dočetli v časopisech.
Respondent C	Obeznamit děti s hrozbami a možnostmi jak se chránit.
Respondent D	Rozvoj široké oblasti (představitelství, fantazie).
Respondent E	Nejširší pohled na média.
Respondent F	Různorodost materiálů, individuální práce.
Respondent G	Porozumění zadanému úkolu, užitek z práce.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 12 Na co kladete důraz při mediální výchově?

Tabulka 12:

Respondent A	Na rozhovor o věcech, které se dozvěděli z médií.
Respondent B	Děti musí mít svůj vlastní názor, ne věřit všemu co vidí.
Respondent C	Vyvarování nevhodných pořadů, rozbor toho co viděly.
Respondent D	Zjednodušit jim to tak, aby problematiku pochopily.
Respondent E	Základy mediální výchovy nenásilnou a hravou formou, přiměřeně věku a složení třídy.
Respondent F	Různorodost materiálů, individuální práce s dětmi.

Respondent G	Porozumění problematice. Nevěřit všemu z médií.
--------------	---

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 13 Pokud by bylo, nebo je integrované dítě, jak s ním pracujete?

Tabulka 13:

Respondent A	Při dostatku prostor, práce dle jeho potřeb.
Respondent B	Někdy individuální práce.
Respondent C	Individuální práce, práce dle IVP, snaha vycházet z potřeb dítěte.
Respondent D	Nevím.
Respondent E	Větší pozornost při práci ve skupině, individuální práce.
Respondent F	Individuální přístup, věnovat mu více času, pomáhat mu, lehčí zadání, více času na vypracování. Motivovat, chválit.
Respondent G	Individuální práce, přizpůsobení materiálů, více času. Prostředí vhodné pro výchovu.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 14 Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy v mateřské škole?

Tabulka 14

Respondent A	Nedostatek informací (kurzy, semináře), starší pedagogové, finanční prostředky MŠ, rodiče.
Respondent B	Není k dispozici internet.
Respondent C	Nedostatek prostoru na její realizaci, nedostatek informací, špatné technické vybavení.
Respondent D	Nedostatek pomůcek, materiálu.
Respondent E	Vybavení pomůckami, nezáměr rodičů, přeplněnost tříd (málo času na individuální práci).
Respondent F	Vybavení, cíle, vybírání vhodného pro děti a co je náročné.
Respondent G	Nedostatek informací, špatné materiální podmínky.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 15 Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy ve vztahu k postiženým?

Tabulka 15:

Respondent A	Špatná dostupnost některých médií.
Respondent B	Žádné.
Respondent C	Vychází z jeho postižení, je třeba je kompenzovat.
Respondent D	Nemám s tímto zkušenost.
Respondent E	Speciální pomůcky, organizace času skupinového a individuálního přístupu.
Respondent F	Netuším.
Respondent G	Počet dětí ve třídě, chybí asistent, přizpůsobování materiálů a času ve vztahu k postižení.

Zdroj: vlastní výzkum

9 Diskuze

Stejně jako mnozí odborníci a autoři zabývající se problematikou mediální výchovy a médií, tak i dotázaní pedagogové se bez zaváhání shodují, že média mají na děti vliv. Tři z dotázaných pedagogů rozdělily vliv na dva druhy a to na negativní a pozitivní. Děti se z nich mohou učit a mohou být pro ně i přínosem. Respondenti se také shodují v tom, že děti si z médií berou vzor pro své chování a učí se z nich. To je vzhledem k jejich vývojové úrovni naprosto normální. Děti v tomto období postrádají kritické myšlení a berou svět okolo sebe takový, jaký ho vidí. Dále upozorňují na to, že děti tráví s médii opravdu velkou část svého volného času. Adam Suchý ve své literatuře označuje tři a více hodin denně, jako nadměrné a rizikové sledování televize. Urban a kolektiv (2011) upozorňuje na to, že odborníci jako jsou psychologové, pedagogičtí pracovníci a mediální odborníci apelují na rodiče, aby své děti nenechávali vysedávat dlouho před televizními obrazovkami. Při psaní teoretické části a poté ověření v praktické části považuji za důležité, aby byla mediální výchova byla zařazena již do RVP pro mateřské školy. Je mediální výchova důležitá v každé školce? To je zapeklitá otázka, respondenti se neshodli o důležitosti mediální výchovy ve své mateřské škole. Já osobně souhlasím s tazatelem, který odpověděl, že mediální výchova je důležitá ve všech mateřských školách a nejen v nich, ale je třeba i v ostatních stupních vzdělávání. Špaňhelová, 2004) uvádí, že dítě zaznamenaná v předškolním období velký vývojový skok. Mateřská škola by mu měla poskytnout základy pro další vzdělávání. Podle mého je třeba, aby děti nenásilnou a hravou formou dostali možnost získat základy z co nejvíce oblastí.

V kapitole mediální výchova jsem uvedla dvě definice, protože definice není jednotná. Proto se nedivím, že si každý respondent představuje definici jinak a také si mediální výchovu vykládá jinak. Z toho je zřejmé, že zde chybí dostatek informací. Ze sedmi respondentů se pouze jeden respondent přiblížil k definici, které jsem uvedla. Pokud chceme realizovat mediální výchovu a dát dětem stejný základ, je nutné, aby se mediální výchova stala pojmem, který má jasné vymezení a pedagogové si pod ní budou moci představit konkrétní věc. Pedagogové mají velice omezené možnosti i co se

týče získávání informací a materiálů. Respondenti uvádějí možnost kurzů, či školení. Ovšem žádná z respondentů si nevšimla v nabídce jim předložené kurz tohoto témat. Z toho vyplývá i dvakrát zastoupená odpověď, kdy pedagogové musí získávat vědomosti, či informace samostudiem. Pouze jeden respondent má možnost využít odborné literatury na svém pracovišti. Já jsem při hledání projektů a soutěží v oblasti mediální výchovy narazila na několik kurzů, ale vše byli určeny široké veřejnosti. Proto tu postrádám kurz určený pro pedagogy. Právě ti vychovávají a učí budoucí generace a měly by mít rozhodně informace a znalosti v této oblasti.

Krom toho, že pedagogové nemají dostatek informací, postrádají i materiály, které si musí vytvářet samy, nebo upravovat materiály určené pro základní školy. Dále upozorňují na nedostatečné vybavení mateřských škol co se týče pomůcek k realizaci mediální výchovy. Šest ze sedmi respondentů uvedlo, že nespolupracují s žádným odborníkem, tudíž nemají možnost konzultovat své nápady, či dotazy, které vystávají při realizaci mediální výchovy.

Pokud je tedy mediální výchova realizována je většinou prostřednictvím tištěných médií, jako jsou knihy a časopisy. Dále jsou hojně využívána elektronická média jako je rádio, DVD, CD a počítač. Jak jsme se dozvěděli z dělení médií autorky (Niklesové, 2007). médií je mnohem více, než jsou ty, které uvedli respondenti. Z nových médií je využíván internet. Mediální výchovu tazatelé realizovali podobným způsobem. Většinou se jednalo o reflexi, která probíhala po práci s médii. Zajímalo mě, na co respondenti kladou důraz při mediální výchově. I přes různorodost odpovědí lze vyčíst společné znaky. Pro pedagogy je nejdůležitější, aby dětem předali základní informace o médiích, možnosti jejich využití. Tento přístup mi přijde nejlogičtější. Děti musí mít na čem stavět a potřebují základy, na které budou moci navršovat další informace nejen v oblasti mediální výchovy.

Vzhledem k oboru, který studuji mě zajímalo jak se realizuje mediální výchova u dětí, které jsou integrovány v mateřské škole. Jsem si vědoma, že díky nesnadné diagnostice některých postižení jsou mnohdy děti ve školce bez ní a tudíž ani pedagogové nevědí, že zrovna to dítě potřebuje zvláštní péči, nebo jiný přístup. Zde jsem narazila na problém, při odpovědi. Objevuje se totiž několik respondentů,

kteří nevěděli jak odpovědět, protože jim chyběla osobní zkušenost s těmito dětmi. Pokud někdo měl určité zkušenosti, upozorňovali na nedostatek speciálních pomůcek, na počet dětí ve třídě, kdy jejich nadbytek omezuje individuální práci s těmito dětmi.

Na základě odpovědí od respondentů jsem zjistila, že realizace mediální výchovy probíhá dost podobným způsobem ve všech zařízeních, kde jsem rozhovory realizovala. Záleží však na pedagogovi, jak se chce věnovat mediální výchově a jakým způsobem. Většinou se jedná o využití tištěných a elektronických médií. Z rozhovorů lze vyčíst, že se jedná hodně o analýzu informací z médií, ať už si je děti přečtou, nebo je vidí. Zajímavé je, že PC není nejčastěji využíván mezi tazateli. Ten používají pouze tři ze sedmi dotazovaných. Zajímavý způsob realizace jsou pracovní listy, které vytvářejí samy pedagogové.

Z mých rozhovorů je zřejmé, že informace z oblasti mediální výchovy pedagogům chybí. Chybí zde nabídka různých kurzů a seminářů, ne že by neexistovali, ale mateřským školám nejsou nabídnuty. Pedagog má jedinou možnost, a tou je vyhledat si školení, či kurz sám například na internetu. Nejen že pedagogům chybí informace k realizaci mediální výchovy, ale dost podstatný je i nedostatek materiálů, na základě kterých by mohli pedagogové realizovat mediální výchovu. Jak zaznělo v rozhovoru, pedagogové čerpají z pracovních listů určené pro základní školy.

Součástí mé práce byla také analýza stávající nabídky projektů a soutěží v oblasti mediální výchovy. Snaha najít projekt či soutěž v oblasti mediální výchovy určené pro předškolní vzdělávání dopadlo neúspěšně. Většina projektů a soutěží je určena pro základní, viz Příloha č. 2,3 a střední vzdělávání. Jiné jsou určené pro širokou veřejnost, tudíž nejsou určeny například jen pro pedagogy. Příklady jsou uvedeny viz Příloha č. 4,5. Tedy záleží na pedagozích, jestli si nějaký projekt, či soutěž najdou a zúčastní se ho. Nebo jestli z materiálů, které naleznou v projekty určený pro základní školy, budou čerpat a eventuálně si je upravit pro děti v mateřské škole.

10 Závěr

Média obklopují všechny lidi. Každodenně se s nimi setkáváme a podsouvají nám různé informace, snad ze všech oblastí. Ani děti nejsou výjimkou. Ty se setkávají s médii již od útlého dětství. Proto patří mezi skupinu, která je ohrožená vlivem médií. Jejich vývojová úroveň jim nedovoluje pochopit, to, že média mohou klamat, či že informace, které z nich vycházejí, jsou nepravdivé. Vnímají svět zjednodušeně a nemají důvod médiím nevěřit. Existují média, která se zaměřují na děti a produkují pořady, články, časopisy, hry atd. určené dětem. Bohužel nalezneme více nevhodných věcí, než těch vhodných. Stačí se podívat na program televizních stanic, který je často plný pořadů pro děti, které jsou plné násilí, a lze pochybovat o jejich vhodnosti pro děti. Hry pro děti také často obsahují prvky, které nejsou vhodné pro děti. Samozřejmě, nemohu opomenout, ani kladný vliv médií, děti se jejich prostřednictvím mohou učit a získávat nové informace.

Média mohou být pro děti tedy i užitečná, ale záleží na společnosti, zdali chce vytvořit společnost, která bude umět nakládat s médii, tak aby z nich měli prospěch, nebo zdali se stanou jen pasivními konzumenty informací z médií.

V bakalářské práci jsem chtěla upozornit na problém vlivu médií, právě na děti. Mnohdy si ani neuvědomujeme, že děti si z médií berou dost podstatné věci. Jako je například vzorec chování, názory atd. Záměrně jsem se zaměřila na děti v předškolním období. Právě v tomto období jsou děti nejvíce ohroženy. Jejich nekritické myšlení a pohled na svět je jednoduchý, berou svět takový, jaký vidí. Samy nedokážou prohlédnout některé z nebezpečí, které na ně číhá. Navíc toto období je nejvhodnější pro položení základů, na kterých děti mohou stavět v dalších stupních vzdělávání.

Problémem při realizaci mediální výchovy je možná to, že mediální výchovu na úrovni mateřského vzdělávání v RVP nenalezneme. Mateřské školy nemají povinnost mediální výchovu realizovat. Záleží tedy na jednotlivých mateřských školách, někdy až na pedagogích zdali se mediální výchově věnují. Pokud už se rozhodne mateřská škola jakýmkoli způsobem věnovat mediální výchově, vyskytne se zde problém. Pedagogům chybí dostatek informací související s mediální výchovou. Kurzů v této oblasti je málo a jsou určeny veřejnosti, nejsou nabízeny plošně

pro pedagogy mateřských škol. Dalším problémem je nedostatek vhodného materiálu, z kterého by měli pedagogové možnost čerpat. I to může být jedním z důvodů, proč se pedagogové vyhýbají tomuto tématu. Hodně také záleží na přístupu pedagoga, zda toto téma považuje za důležité a pro něj uchopitelné.

Co je důležité při zabraňování negativního vlivu médií na děti? Nejen školství by se mělo snažit dětem pomoci a ukazovat jim nástrahy přinášející média a snažit se je naučit se chránit. Ale i výchova v rodině je důležitá. Právě rodina je pro nás primární prostředí, v kterém se učíme. Je třeba proto sjednotit edukaci v rodinném prostředí a ve vzdělávacích institucích. Rodiče by měli mít zájem o to, co jejich děti sledují, jaké stránky navštěvují, s kým si píší, jaké hry hrají. Být dětem k dispozici, pokud si potřebují promluvit o tom co se děje kolem nich. Pokud se podaří spojit úsilí rodičů a pedagogů a společnost vytvoří vhodné prostřední a podmínky pro realizaci mediální výchovy, bude sama společnost odměněna za své úsilí.

Co se týče aktuálních nabídek různých projektů a soutěží je rozporu plná, nemohu říct, že by žádné neexistovaly. Avšak prioritně jsou určeny pro základní a střední školy. Přesto si dovoluji tvrdit, že jich je málo a hlavně jsou opomíjeny děti v mateřských školách. Některé projekty jako takové skončily, avšak na jejich internetových stránkách mohou pedagogové stále nalézat užitečné rady a informace. Někdy nalézt vhodný projekt či soutěž je velice náročné.

11 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

1. BÍNA, Daniel. *Literární komunikace v multimediální době*. České Budějovice: Vlastimil Johanus TISKARNA, 2009. ISBN 978-80-7394-184-0.
2. BÍNA, Daniel. A KOL. *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2005. ISBN 80-7040-844-8.
3. BEURMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii: příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. Hranice: Fabula, 2009. ISBN 978-80-86600-58-1
4. EYSENCK, W a Mark T. KEANE. *Výchova k mediální gramotnosti*. Český Těšín: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1559-4.
5. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing a.s., 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.
6. GILES, David. *Psychologie médií*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3921-2
7. JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2003. ISBN 80-7178-697-7.
8. JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.
9. KOZEL, Roman. *Moderní marketingový výzkum : nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. Praha: Grada Publishing a.s., 2006. ISBN 80-247-0966-X.
10. KREJČÍŘOVÁ, Olga. a KOL. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Praha: Eteria, s.r.o., 2002. ISBN 80-238-8729-7.
11. MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí*. Jinočany: H & H Vyšehradská, s.r.o., 2001. ISBN 80-86022-92-7.
12. MIČIENKA, Matek a Jan JIRÁK. A KOL. *Základy mediální výchovy: Rozumět médiím*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4.
13. NIKLESOVÁ, Eva. *Teorie a východiska současné mediální výchovy*. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské Univerzity, 2007. ISBN 978-80-7040-995-4.

14. PAVLÍČKOVÁ, H, M ŠEBEŠ a M ŠIMŮNEK. *Mediální pedagogika: Média a komunikace v teorii a učitelské práci*. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské Univerzity, 2007. ISBN 978-80-7394-198-1.
15. PASTOROVÁ. *Doporučené očekávané výstupy: Metodická podpora pro výuku průřezových témat v základních školách*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2011. ISBN 978-80-87000-76-2.
16. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7178-772-3.
17. ROTH, Jiří. *Mediální výchova v Čechách*. Praha: Tutor, s.r.o., 2005. ISBN 80-86700-25-9.
18. SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1733-3.
19. SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo - mýty a realita: Souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí*. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-926-9.
20. ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě v předškolním věku*. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1187-9.
21. ŠVARCOVÁ, Iva. *Mentální retardace*. Praha: Portál, s.r.o., 2006. ISBN 80-7367-060-7.
22. URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grade Publishing, a.s., 2011. ISBN 987-80-247-3563-4.
23. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie handicapu*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 80-7184-929-4.
24. VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-0841-9.
25. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 978-80-246-0956-0.
26. VAVŘÍČKOVÁ, Alena. *Děti a reklamu*. Liberec: Bore, 2010. ISBN 978-80-86807-44-7.
27. VYSEKALOVÁ, Jitka. A KOLEKTIV. *Psychologie reklamy*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-4005-8.

28. ZOLLER, Eva. *Učíme děti ptát se a přemýšlet*. Praha: Portál, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-262-0096-3.
29. WALKER, Ian. *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-3920-5.

Ostatní zdroje

30. MIČIENKO, M. *Rozumět médiím* [CD-ROM]. Partner Czech, 2006.
31. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program* [online]. [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>
32. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání. *Rada pro rozhlasové a televizní vysílání* [online]. 2011 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/medialni-gramotnost/vysledky-studie-do-15.pdf>
33. Metropolitní univerzita Praha. *Zvyšování mediální gramotnosti v ČR aneb média pod lupou* [online]. [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: http://www.mup.cz/cz/o-univerzite/projekty/projekty-mup-v-roce-2013.html/815_1894-Zvysovani-medialni-gramotnosti-v-CR-aneb-Media-pod-lupou
34. E-bezpečí. *E-bezpečí* [online]. [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>
35. Seznam.cz. *Seznam se bezpečně* [online]. [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://onas.seznam.cz/cz/marketing/charitativni-cinnost/seznam-se-bezpecne>
36. Evvoluce.cz. *Evvolute* [online]. [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://www.evvolute.cz/projekt-evvolute/projekt-evvolute.php>

12 Klíčová slova

Mediální výchova

Předškolní věk

Vnímání dětí

13 Seznam příloh

Příloha č. 1 Podrobná historie vybraných elektronických médií

Příloha č. 2 EVVOLUCE

Příloha č. 3 Seznam se bezpečně

Příloha č. 4 E-Bezpečí

Příloha č. 5 Zvyšování gramotnosti v ČR aneb média pod lupou

Příloha č. 6 Otázky do rozhovoru

Příloha č. 7 Přepisy rozhovorů

Příloha č.1 Podrobná historie vybraných elektronických médií

Telegraf - přístroj, prostřednictvím něhož se dalo komunikovat, a který úspěšně využíval elektrickou energii. První úspěšný telegraf, telegraf Morseův. Tento přístroj přenášel zprávu kódem, který se skládal z dlouhých elektrických impulzů a krátkých elektrických impulzů. Tedy známých teček a čárek. První Morseova telegrafní linka byla uvedena do provozu v roce 1844. V roce 1896 se podařilo vynaleznout bezdrátový telegraf. Telegrafické spojení bylo využíváno převážně železniční dopravou, tiskem, ale našel uplatnění i v oblasti obchodní a finanční. (Niklesová, 2007).

Telefon – tzv. pevná linka, která vznikla v roce 1876. Díky tomu, že byla pevná linka na jednom místě mohly být rozhovory členů domácnosti monitorovány. Za snížení monitorování telefonních hovorů si velkou měrou zasloužil vynález a hlavně rozvoj mobilních telefonů, které postupem času díky novým a novým vylepšováním snižovaly náklady na jejich pořízení. (Buermann, 2007).

Rozhlas - je médium, které navazuje na vývoj telegrafu a telefonu. Proto, aby mohl vzniknout rozhlas, bylo zapotřebí objevit elektromagnetické vlny, což se zasloužil Harznev. V roce 1906 proběhl první bezdrátový přenos mluveného slova a přenos hudby. Přístroj, který toto přenášel, se nazýval „radiotelefon“ a „radiofon“, po zkrácení rádio. Až v roce 1916 vzniká nápad vyrábět takzvané domácí hudební skříně. Úspěšný rozvoj prodeje byl zaznamenán od roku 1921. Už koncem 20. let 20. století lze rozhlas označit za masové médium.

Televize - médium, které svou podstatou lze zařadit k monologickému médiu. Informace proudí pouze jedním směrem a to z televize k divákovi, který může pouze omezeně ovlivňovat průběh televizního vysílání. Televize se stala atraktivním médiem díky souběžnosti dvou komunikačních forem. A to vizuální a auditivní formy. (Niklesová, 2007).

Příloha č. 2 EVVOLUCE

Tříletý projekt, který odstartoval prvního listopadu 2009. Projekt, který se zaměřuje na mediální výchovou na půdě základních škol. A byl podpořen Evropským sociálním fondem a podpořil ho i státní rozpočet České republiky.

Na vytvoření projektu se účastnil tým tábořských metodiků a lektorů. Ti se snažili reagovat na povinné zařazení 6 nových průřezových témat do výukových plánů základních škol. Jmenovitě se jedná o Enviromentální výchovu, osobnostní a sociální výchovu, výchovu demokratického občana, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova a mediální výchova. Realizátoři projektu si byli vědomi, že učitelé nemají vždy dostatek materiálu pro výuku výše uvedených průřezových témat. Proto realizátoři vytvořili výukové balíčky. Ty obsahují pracovní listy, didaktické hry, prezentace a názorné pomůcky. Balíček je určen pro jedno téma a je připraven tak, aby ho bylo možné použít okamžitě. Balíček se má stát pomocníkem učitele. Měl by nabídnout materiál, který je zpracován kvalitně a který bude pro žáka atraktivní.

Zaměříme-li se na mediální výchovu EVVO považuje za důležité připravit děti žít ve světě, kterému vládne masová komunikace. Masmédia se staly součástí dětského světa již dávno, děti v tomto světě žijí a považují ho za skutečný. Proto je třeba být otevřený k mediálním impulsům, se kterými se žáci střetnou a s kterými potřebují vyrovnat.

Výukové balíčky se snaží skombinovat záměry mediální a environmentální výchovy. Snaží se nenásilným způsobem představit, jak se mohou vzájemně doplňovat právě tyto dvě průřezové témata. Díky mediální gramotnosti si člověk může udělat obrázek o životním prostředí, které bude reálný a to i přes to, že většinu informací mu poskytla média (internetový portál www.evoluce.cz).

Příloha č. 3 Seznam se bezpečně

Seznam se bezpečně je projekt internetového portálu sezna.cz. Jak popisuje sám seznam.cz, jedná se o projekt, který upozorňuje na nebezpečí skrytá za různorodou identitu objevující se na internetu. Díky rychlému rozvoji informační technologií a také internetu vzniká možnost zneužití dětí. Seznam se bezpečně má aktuálně 2 díly.

První díl vznikl na základě velkého úspěchu a zájmu o konferenci pro učitele, která účastníkům přiblížila rizika, s kterými se na internetu mohou setkat právě děti. Konference proběhla 30. dubna 2009. Právě díky úspěchu se seznam.cz rozhodl natočit film, který se týkal bezpečnosti na internetu. Již v roce 2009 je představen první edukační film s názvem Seznam se bezpečně. Ten varuje před nebezpečím, které číhá na internetu a sociálních sítí na děti. K tomu využívají příběhy dětí a mladistvých, které se skutečně odehrály.

V roce 2012 spatřil světlo světa druhý díl Seznam se bezpečně. Autoři ho natočili kvůli změně, která proběhla v oblasti internetové kriminality. Druhý díl poukazuje na nově vzniklá rizika, ne však jen na to. Dále upozorňují na fakt, že děti nemusí být vždy jen oběťmi, ale mohou být i pachatelé. I zde se opět objevují autentické příběhy, ale tentokrát zachycují pohled druhé strany. Pedofil zde popisuje, jak snadno lze získat fotografie nahých dětí a díky tomu je pak vydírat.

Společně s druhým dílem byl spuštěn i nový web. Zde nalezneme oba dva díly a krom nich se zde nachází i edukační video od Divadla V Dlouhé. Nový film a edukační videa byla opatřena titulky v anglickém a německém jazyce. Web nabízí příručku, která je určena pro učitele, ta popisuje, jak pracovat s videi a dětmi.

Natočením dvou filmů však aktivita projektu Seznam se bezpečně nekončí. Seznam.cz navštívil již desítky škol a zúčastnily se také dvou filmových festivalů. Krom festivalů a navštěvování škol, se projekt účastnil i několika odborných přednášek pro učitele. Seznam se bezpečně spolupracuje s celorepublikovým projektem E-bezpečí.

V letošním roce se chystá Seznam.cz představit divadelní hru. Hra je určena pro školáky a nese název „OMG!!!“. Tvůrci chtějí takto upozornit poutavou formou na rizika číhající na internetu (internetový portál www.onas.seznam.cz).

Příloha č. 4 E-Bezpečí

Projekt realizuje Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého, spolu s dalšími organizacemi. Který se realizuje od roku 2008. Projekt, je celorepublikový a zabývá se prevencí, vzděláváním, výzkumem, intervencí a poučením o rizikovém chování internetu. Projekt naráží na nebezpečné internetové fenomény. Fenomény neohrožující jen děti, ale i dospělé internetové uživatele.

Projekt E-Bezpečí se zaměřuje hlavně na:

- a) Kyberšikanu a sexting
- b) Kybergrooming
- c) Kyberstalking a stalking
- d) Nebezpečí sociálních sítí
- e) Hoax a spam
- f) Zneužití osobních dat v oblasti elektronických médií.

Základní činností je terénní práce s různými cílovými skupinami, pořádání přednášek, preventivní vzdělávací akce a další. Projekt účastníkům besed, či přednášek vytváří povědomí o problémech modelovými situacemi, ale také skutečnými kauzami. Besedy doplňují spolu s prezentacemi i videoukázky. E-Bezpečí má různorodou cílovou skupinu. Patří do ní žáci od 1. stupně ZŠ, studenti, učitelé, preventisté sociálně patologických jevů, metodik prevence, Městská policie, Policie ČR, vychovatelé, pracovníci OSPOD a nesmíme opomenout rodiče. Krom toho projekt pravidelně pořádá celorepublikový výzkum, který byl zaměřen na rizikovou komunikaci v online prostředí. E-Bezpečí nabízí také online poradnu a tiskoviny, které vydává nejen pro žáky, ale i učitele.

V současnosti je projekt E-Bezpečí fungující preventivní projekt, poskytující pomoc dětem i dospělým, zkrátka lidem, kteří se dostali díky online nebezpečí do obtížné situace. Tyto snahy o pomoc podporuje Ministerstvo vnitra České republiky, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Policie ČR (internetový portál www.e-bezpeci.cz).

Příloha č. 5 Zvyšování gramotnosti v ČR aneb média pod lupou

Projekt probíhající od 1. 1. do 31. 10. 2013, který realizují spolu Katedra mediálních studií na Metropolitní univerzitě v Praze a Pedagogickou fakultou Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích. Projekt nabízí 4 semináře a 8 workshopů probíhajících ve 4 městech. Jmenovitě v Hradci Králové, Liberci, Plzni a Českých Budějovicích. Všechny semináře a workshopy jsou zcela bezplatné a jsou určeny pro zájemce z řad široké veřejnosti. Výhodou projektu je neomezený počet účastníků.

Projekt má za úkol blíže seznámit účastníky se světem médií a možnými léčky, které se zde objevují. Jeho cílem je zvýšení mediální gramotnosti u široké veřejnosti. Díky jejímu zvýšení dochází ke zvýšení kritického myšlení a také rozumnému užívání médií. Užívání tradičních i nových médií přináší různá rizika. Proto se projekt snaží na tyto rizika upozornit a tím tak přispět k ochraně před nimi. Dalším cílem je pomoc účastníkům zorientovat se na poli médií. Rozpoznat techniky manipulace, které se nalézají na internetu, ale také v reklamách.

Zájemci, kteří se projektu zúčastní, mohou získat zdarma plnohodnotný certifikát o úspěšném absolvování kurzu. Certifikát lze získat na základě šesti online splněných zkoušek. Certifikát lze využít v rámci programu celoživotního vzdělávání. V praxi to znamená, že certifikát lze využít v rámci jakékoliv vysoké školy na území ČR, přičemž má hodnotu tří kreditů (internetový portál www.mup.cz).

Příloha č. 6 Otázky do rozhovoru

1. Myslíte si, že media mají vliv na děti? Pokud si myslíte, že ano, tak jaký.
2. Co si představujete pod pojmem mediální výchova?
3. Je podle Vás důležitá mediální výchova ve Vaší mateřské škole?
4. Jaké je časová dotace mediální výchovy pro děti v mateřské škole?
5. Jaké možnosti vzdělávání máte vy v oboru mediální výchovy?
6. Jaká je časová dotace vašeho vzdělávání? Kdy se kurz objevil?
7. Popište, jak probíhá výuka mediální výchovy ve Vaší mateřské škole?
8. Z jakých materiálů vycházíte při přípravě hodiny mediální výchovy?
9. Jaké speciální pomůcky používáte při mediální výchově?
10. Spolupracujete s nějakou organizací či odborníkem na mediální výchovu?
11. Co z mediální výchovy považujete za nejdůležitější?
12. Na co kladete důraz při mediální výchově?
13. Pokud by bylo nebo je integrované dítě, jak s ním pracujete?
14. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy v mateřské škole?
15. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy ve vztahu k postiženým?

Příloha č. 7 Přepisy rozhovorů

Respondent A

1. Myslíte si, že media mají vliv na děti? Pokud si myslíte, že ano, tak jaký.
Média mají vliv na děti. Děti si z nich berou příklady, vzory a napodobují je nebo napodobují to, co v nich vidí a slyší. Učí se z nich, učí se díky nim, učí se o nich.
2. Co si představujete pod pojmem mediální výchova?
Pod pojmem mediální výchova si představuji „výchovu“ ohledně knih, PC, TV, DVD, internetu, novin, atp.
3. Je podle Vás důležitá mediální výchova ve Vaší mateřské škole?
Mediální výchova důležitá je. V naší školce si myslím, že ne. Ohledně knih to probíhá v pořádku asi v každé MŠ, pokud se do mediální výchovy počítají i divadelní představení, tak i to probíhá v pořádku, ale TV se používá jen jako „zábava“ a stejně tak PC, i když na něm děti hrají vzdělávací hry. Nedochází zde k rozboru s dospělým, toho co děti vidí, dělají, slyší atd. A to je podle mě základ mediální výchovy u takto malých dětí. Takže u většiny učitelek se dle mého názoru nedá mluvit o mediální výchově.
4. Jaké je časová dotace mediální výchovy pro děti v mateřské škole?
Upřímně řečeno, i když si myslím, že mediální výchova důležitá je, tak to dle mého názoru vzniklo jen tlakem naší vyspělé společnosti, která se snaží nahrnout do dětí co nejvíce informací za každou cenu co nejdříve, takže oficiálně žádná časová dotace není, protože je spousta důležitějších věcí, které je potřeba, aby si děti v MŠ osvojily. Každopádně já za sebe mohu říci, že téměř každý den alespoň tu knihu s dětmi do ruky vezmu.
5. Jaké možnosti vzdělávání máte vy v oboru mediální výchovy?
Tak to vážně netuším, možná tak, kdyby do MŠ přišla nějaká nabídka kurzu nebo semináře.
6. Jaká je časová dotace vašeho vzdělávání?
Kurzu s tímto tématem jsem si ještě nevšimla. Takže nevím.
7. Popište, jak probíhá výuka mediální výchovy ve Vaší mateřské škole?

Takže trošku zkráceně. Já ve školce používám hlavně knihy, občas TV (DVD, videokazeta), PC ve třídě nemáme, letáky výjimečně, rádio nepoužívám, noviny nepoužívám, časopisy ano) Nejčastěji si s dětmi povídáme, nechávám to na jejich volbě. Knihy používáme každodenně například k prohlížení, vyprávění příběhu dle obrázků, čtení pohádek. TV se mi moc používat nechce, jelikož si myslím, že děti nechodí do školky proto, aby se na ní dívaly. Ale z druhé strany, když jsem dělala projekt na prevenci proti násilí, tak jsem TV – spíš teda PC a DVD využila k puštění příběhu pohádky Tom a Jerry a posléze jsme rozebírali, co jsme viděli. Když použiji letáky, tak většinou jen na výtvarné dílo. Vycházím z toho, že ve školce mám ty nejmenší děti, takže u nich je potřeba se s těmito medii postupně seznámit a teprve časem se dopracujeme k tomu, k čemu jsou opravdu potřeba. Jak jsem zmínila už předtím, dle mého názoru je důležitá neustálá přítomnost dospělého, aby mohl uvádět věci na pravou míru, vysvětlovat a vést rozhovory.

8. Z jakých materiálů vycházíte při přípravě hodiny mediální výchovy?

Z hlavy. A možná to taky podle toho vypadá, protože si vůbec nejsem jistá, jestli mediální výchovu chápu správně.

9. Jaké speciální pomůcky používáte při mediální výchově?

Žádné speciální pomůcky nepoužívám.

10. Spolupracujete s nějakou organizací či odborníkem na mediální výchovu?

Ne.

11. Co z mediální výchovy považujete za nejdůležitější?

Za nejdůležitější považuji, aby děti měly přehled o tom, jaká jsou média, jak je mohou použít a využít. Ovšem na MŠ si myslím, že je toto docela velký úkol.

12. Na co kladete důraz při mediální výchově?

Na neustálé rozhovory o tom, co děti vidí a slyší díky médiím.

13. Pokud by bylo nebo je integrované dítě jak, s ním pracujete?

Pracuji s ním tak, jak potřebuje, pokud k tomu mám prostor.

14. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy v mateřské škole?

Já spatřuji úskalí v:

- Málo seminářů a kurzů = malá informovanost, co to vůbec mediální výchova je a jak by měla probíhat
- Starší paní učitelky – moderní media neznají a neumí je třeba ani ovládat
- Omezené finanční prostředky MŠ – nedostatečná vybavenost
- Rodiče – používají častokrát media jako kulisu nebo jako zdroj negativních informací a to samozřejmě má na děti dopad, který pak musíme řešit my v MŠ, pokud chceme nějakým způsobem děti reálně s médii seznámit

15. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy ve vztahu k postiženým?

Nevím. Ve svém okolí nemám nikoho s postižením, tak nevím co by mohlo být úskalí, které souvisí s médii ve vztahu k postiženým.

Možná špatná dostupnost některých médií, některá média mohou být hůře ovladatelná pro postižené, média se nás snaží nabádat k tomu, že všichni postižení potřebují a musí mít naši pomoc, což není pravda.

Respondent B

1. Myslíte si, že media mají vliv na děti? Pokud si myslíte, že ano, tak jaký.

Myslím, že rozhodně ano. Ovlivňují je tím, co si o tom všem myslí, o tom co čtou, o tom co si prohlíží.

2. Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

No tak asi že se prohlíží různé časopisy, koukají na televize, různé pohádky, chodí na internet a hrají různé hry.

3. Je podle Vás důležitá mediální výchova ve Vaší mateřské škole?

No řekla bych, že určitě, protože je bude ovlivňovat do konce života.

4. Jaké je časová dotace mediální výchovy pro děti v mateřské škole?

V naší škole není přesně určená, ale určitě se jí věnuje, tím že si sami prohlíží časopisy a pak si o nich povídáme s dětmi. Koukají na různé pohádky.

5. Jaké možnosti vzdělávání máte vy v oboru mediální výchovy?

Žádné.

6. Jaká je časová dotace vašeho vzdělávání?

Tak to vůbec netuším.

7. Popište, jak probíhá výuka mediální výchovy ve Vaší mateřské škole?
Tak jak jsem již řekla buď těmi časopisy, kdy si je sami prohlíží a pak si spolu povídáme o tom, co se dozvěděli. Nebo sledování DVD. Bohužel internet tu ještě nemáme zavedený.
8. Z jakých materiálů vycházíte při přípravě hodiny mediální výchovy?
Tak asi nejvíce z časopisu.
9. Jaké speciální pomůcky používáte při mediální výchově?
Žádné speciální pomůcky nemáme.
10. Spolupracujete s nějakou organizací či odborníkem na mediální výchovu?
Řekla bych, že ne.
11. Co z mediální výchovy považujete za nejdůležitější?
Určitě ty časopisy. Popovídat si o tom, co se v nich dočetli.
12. Na co kladete důraz při mediální výchově?
Na to aby nedali na všechno, co kde vidí. Že musí mít děti svůj vlastní názor.
13. Pokud by bylo nebo je integrované dítě, jak s ním pracujete?
Vzhledem k tomu, že nemáme moc integrovaných dětí, pracujeme s nimi jako s ostatními dětmi. Někdy si je dáme k jinému stolu a pracujeme s nimi zvlášť.
14. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy v mateřské škole?
No že tady nemáme ten internet. To si myslím, že je největší mínus při mediální výchově.
15. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy ve vztahu k postiženým?
Myslím si, že žádná.

Respondent C

1. Myslíte si, že media mají vliv na děti? Pokud si myslíte, že ano, tak jaký.
No to rozhodně mají. A dost velký, nezanedbatelný. Bohužel bych řekla, že ty děti tráví před televizí zvláště mnohem více času než by bylo záhodno. Takže někdy vidí i pořady, které by vidět nemuseli. Jsou schopni mi odříkat reklamy, filmy i večerní, i kriminálky.

2. Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

Rozvoj schopností dětí orientovat se v prostředí médií, takže televize, internetu a vůbec různých sdělovacích prostředků, novin. Umět zacházet s informacemi, umět je zpracovat. Chápat i rizika, které jim mohou přinášet.

3. Je podle Vás důležitá mediální výchova ve Vaší mateřské škole?

V naší mateřské škole moc prostoru mediální výchově nevěnujeme, myslím si, že u těchto menších dětí se spíše snažím, že když si například povídáme o tom, co dělají o víkendu a oni mi řeknou, že se dívali na televizi tak to nijak zvlášť neocení, nebo nerozvíjím. Pokud mi řeknou, že dělali něco zajímavého tak to spíš vyzdvihnu a někdy koukáme na pořady pro děti nebo na pohádky, ale že bychom se nějak zvlášť věnovali médiím to ne. Učíme je pracovat s knihou.

4. Jaké je časová dotace mediální výchovy pro děti v mateřské škole?

No jako žádná speciální.

5. Jaké možnosti vzdělávání máte vy v oboru mediální výchovy?

Určitě si můžeme vybrat nějaké školení, ale nejsem si jistá, že bych v nabídce setkala s nějakým školením, které je určené pro učitelky v mateřských školách v této tématice.

6. Jaká je časová dotace vašeho vzdělávání?

Když by se objevil kurz, tak bývají šesti až osmi hodinové kurzy.

7. Popište, jak probíhá výuka mediální výchovy ve Vaší mateřské škole?

My žádnou speciální výuku v mateřské škole nemáme. Ale třeba když už koukáme na pohádku, tak ne že by se děti jen koukali, ale povídáme si o tom, co se v té pohádce odehrálo. Spíš takové reflektované sledování.

8. Z jakých materiálů vycházíte při přípravě hodiny mediální výchovy?

Nemáme žádné.

9. Jaké speciální pomůcky používáte při mediální výchově?

V podstatě televizi, DVD, počítač, ale bez internetu. Práce s fotoaparátem, kamerou. Někdy používáme i chytrý telefon, jako například, když jsme si nahrávali písničku, kterou děti zpívali a pak jsme si jí pouštěli.

10. Spolupracujete s nějakou organizací či odborníkem na mediální výchovu?

Ne.

11. Co z mediální výchovy považujete za nejdůležitější?

Já osobně si myslím, že nejdůležitější je seznámení se s těma hrozbami, který ty média představují. A nějakými možnostmi jak se před těmito hrozbami chránit.

12. Na co kladete důraz při mediální výchově?

Na to aby se dívali na to, co je pro ně vhodné. Nebo aby se po zhlédnutí něčeho, to s dětmi rozebralo. A aby se vyvarovali nevhodným pořadům.

13. Pokud by bylo nebo je integrované dítě, jak s ním pracujete?

Pracujeme s nimi individuálně. Na integrované děti máme individuální vzdělávací plán. Spolupracujeme s poradnou. Snažíme se vycházet z jejich potřeb a přizpůsobovat se jim.

14. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy v mateřské škole?

Myslím si, že na to asi není úplně prostor a myslím si, že v mateřské škole jsou pro děti důležitější věci než mediální výchova, například prosociální výchova. Takže bych tomu až tak velký prostor nevěnovala. Ani učitelky nejsou obeznámeny s tím, co je mediální výchova. Nedostatek prostředků ve smyslu technické vybavení.

15. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy ve vztahu k postiženým?

Dítě s postižením má jiné možnosti využívat média. Úskalí vychází z jejich postižení a je třeba, aby si jich člověk byl vědom a kompenzoval je někde jinde.

Respondent D

1. Myslíte si, že media mají vliv na děti? Pokud si myslíte, že ano, tak jaký.

No určitě. Já si myslím, že jak pozitivní tak i negativní. Kladně je ovlivňují třeba reklamy na knihy, nebo když si prohlíží dětské časopisy, jsou pak tvořivější. Chtějí víc pracovat. Negativně například počítač bere hodně času. Zde si myslím, že je třeba nastavit pevná hranice, určit čas, kdy na něm mohou být. Protože by určitě vydrželi celý den a pak by si nechodily hrát ven.

2. Co si představujete pod pojmem mediální výchova?
Výukové programy pro děti.
3. Je podle Vás důležitá mediální výchova ve Vaší mateřské škole?
Já si myslím, že je důležitá všude. Nejen v mateřské škole Určitě časopisy, knihy i ten počítač pokud má nějaký hranice.
4. Jaké je časová dotace mediální výchovy pro děti v mateřské škole?
Hodně individuální já osobně na časopisy mám vyhrazeno 15 minut na dopoledne. Odpoledne už málokdy. Počítač je pouze pro předškoláky maximálně 2x týdně maximálně 15 minut.
5. Jaké možnosti vzdělávání máte vy v oboru mediální výchovy?
Moc nemám. Moc možností v této oblasti není.
6. Jaká je časová dotace vašeho vzdělávání?
To vůbec netuším.
7. Popište, jak probíhá výuka mediální výchovy ve Vaší mateřské škole?
Předškolákům pustíme počítač na něm výukový program, ukážeme jim, jak se s ním pracuje, co je špatně a co je správně. Knihy využíváme v komunitním kruhu, kdy si povídáme a ukazujeme si z nich různé obrázky. DVD nepouštím, snažím se je zabavit jinak. Většinou knihami.
8. Z jakých materiálů vycházíte při přípravě hodiny mediální výchovy?
Tak hlavně dětské časopisy. Hodně používám Informatorium pro mateřské školy, kde si stahuji materiály.
9. Jaké speciální pomůcky používáte při mediální výchově?
Sama si vytvářím pomůcky, například kartičky s obrázky.
10. Spolupracujete s nějakou organizací či odborníkem na mediální výchovu?
Nespolupracujeme.
11. Co z mediální výchovy považujete za nejdůležitější?
Asi to aby to rozvíjelo u dětí co nejširší oblast, Ať už představivost i fantazii.
12. Na co kladete důraz při mediální výchově?
Na porozumění, aby chápali, co jim člověk říká. Často se stává, že oni kývou, že rozumějí, ale nerozumějí tomu. Prostě zjednodušit jim to aby to pochopily.

13. Pokud by bylo nebo je integrované dítě, jak s ním pracujete?

Nevím neměli jsme integrované dítě.

14. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy v mateřské škole?

Nedostatek pomůcek, materiálu.

15. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy ve vztahu k postiženým?

Bohužel s tímto nemám vůbec zkušenosti.

Respondent E

1. Myslíte si, že media mají vliv na děti? Pokud si myslíte, že ano, tak jaký.

Určitě ano. Myslím si, že v dnešní době ovlivňují děti média už od velmi raného věku. Jedno z prvních médií, které ovlivňuje děti, je určitě televize a DVD s velkým množstvím různých programů určených dětem. Další je určitě rádio, které bývá v dnešní době už ale často opomíjené. Obrovský vliv má určitě počítač a internet, s kterým děti už velmi brzy umí zacházet. Ve starším věku jsou to tištěná média, která jsou bohužel vytlačována již zmíněným počítačem.

2. Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

Výchovu dětí k správné práci s médii, rozšíření nabídky médií a ukázkou všech možných využití médií.

3. Je podle Vás důležitá mediální výchova ve Vaší mateřské škole?

Jako u všeho je ve školce důležité položit dětem určité základy, na kterých budou moci v budoucnu stavět dál. Navíc v dnešní době patří práce s médii k základní gramotnosti společnosti. Určitě je důležité alespoň dětem ukázat co největší množství médií a práce s nimi.

4. Jaké je časová dotace mediální výchovy pro děti v mateřské škole?

To se podle mého nedá přesně určit, záleží vždy na momentálním tématu projektu, který zrovna ve třídě probíhá. Určitě zhruba dvakrát až třikrát za týden se děti učí pracovat s počítačem s využitím programů k tomu určených při ranní nebo odpoledních hrách s dopomocí učitelky.

5. Jaké možnosti vzdělávání máte vy v oboru mediální výchovy?

Několikrát za rok dostáváme nabídku různých školení, zde je možné se na případný kurz po domluvě s paní ředitelkou zapsat. V knihovně naší mateřské školy je několik publikací s tématem mediální výchovy. Dalším zdrojem je internet, kde si v rámci přípravy na vyučování dohledáváme informace.

6. Jaká je časová dotace vašeho vzdělávání?

Bohužel letos se žádný podobný kurz v nabídce neobjevil. Jinak je to čas věnovaný během samostudia (čtení publikací, či článků).

7. Popište, jak probíhá výuka mediální výchovy ve Vaší mateřské škole?

Jak jsme již řekla, děti se několikrát týdně učí pracovat s počítačem a výukovými programy. Dále většinou během úvodu k tématu používáme různá DVD s materiálem, který nám pomáhá uvést dětem základní informace, ze kterých pak čerpáme během tématu. Děti se učí vyhledávat informace (obrázky) v knihách, encyklopediích a časopisech k zadanému tématu.

8. Z jakých materiálů vycházíte při přípravě hodiny mediální výchovy?

Hodni mediální výchovy jako takovou v mateřské škole nemáme. Mediální výchova se prolíná celými celky. V přípravách vycházím z informací získaných především z odborných publikací. A z RVP pro předškolní vzdělávání.

9. Jaké speciální pomůcky používáte při mediální výchově?

Nevím, jestli zařadit počítač mezi speciální pomůcky, ale v naší MŠ máme na každé třídě k dispozici počítač s pestrými nabídkami programů. Máme také dobře vybavenou knihovnu pro děti s nabídkou knih a encyklopedií, MŠ je předplatitelem několika časopisů určených dětem předškolního věku.

10. Spolupracujete s nějakou organizací či odborníkem na mediální výchovu?

Momentálně ne.

11. Co z mediální výchovy považujete za nejdůležitější?

Nabídnout dětem co nejširší pohled na média. Předjet jejich odsunutí stranou díky obrovskému významu internetu a počítače.

12. Na co kladete důraz při mediální výchově?

Snažím se klást důraz na velmi nenásilnou a hravou formu podání základů mediální výchovy. Přiměřeně věku a složení třídy.

13. Pokud by bylo nebo je integrované dítě, jak s ním pracujete?

Momentálně nemáme integrované dítě, pokud by však ve třídě bylo, věnovala bych mu větší pozornost při práci ve skupině. Vyčlenila si speciální čas na individuální práci s ním.

14. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy v mateřské škole?

Tak v dnešní době to bude určitě vybavení tříd pomůckami. Velké ovlivnění společností a také obrovské úskalí je bohužel stále častěji se vyskytující nezáměr rodičů o děti a jejich využití médií pouze k jednostrannému využití. A bohužel přeplněnost tříd v MŠ, díky tomu se velice těžko hledá čas a prostor pro individuální práci.

15. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy ve vztahu k postiženým?

Záleží, o jaké postižení by se jednalo, pokud by byla potřeba další pomůcky. Dalším úskalím by byla organizace času a skupiny pro individuální přístup.

Respondent F

1. Myslíte si, že media mají vliv na děti? Pokud si myslíte, že ano, tak jaký.

Ano, ale podle mého názoru se dají media dělit na několik kategorií. Některé kategorie jsou pro děti nevhodné (pokud je velmi často využívají - PC, mobil, notebook, tablet..) a jiné (knihy, časopisy...) jsou vhodné. Záleží na rodičích a učitelích, která media dětem předloží a nabídnou.

2. Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

Například najít si vztah ke knížkám, prohlížet si je, povídat si o nich. Všimnout si okolo sebe plakátů a povídat si o nich – obrázky, barevné provedení, jestli nás zaujal na první pohled a zda bychom si aktuálnost šli prohlédnout. Možná bych zařadila i PC, TV, rádio – ale jen v omezené míře. Mediální výchova zprostředkovává informace ze světa pro lidi.

3. Je podle Vás důležitá mediální výchova ve Vaší mateřské škole?

Asi ne. Děti vedu ke knížkám a časopisům, než k televizi a počítači.

4. Jaké je časová dotace mediální výchovy pro děti v mateřské škole?

Knihy mají každý den k dispozici. Televizi jen při špatném počasí, když nemůžeme ven. Občas jim pouštím CD ke spaní s pohádkou, někdy CD využívám při cvičení a k dramatizaci.

5. Jaké možnosti vzdělávání máte vy v oboru mediální výchovy?

Jedině při studiu vysoké školy, je jeden semestr, ale jinak nevím.

6. Jaká je časová dotace vašeho vzdělávání? Kdy se kurz objevil?

To netuším.

7. Popište, jak probíhá výuka mediální výchovy ve Vaší mateřské škole?

Velmi často si prohlížíme časopisy a knihy a povídáme si co jsme se z nich dozvěděli. Pokud použiji televizi, rozebereme si společně to co jsme viděli. Na PC s nimi moc nepracuji, a rádio používám převážně při cvičení či dramatizaci.

8. Z jakých materiálů vycházíte při přípravě hodiny mediální výchovy?

Existují pracovní listy, teď si nevzpomenu, jestli jsou i pro MŠ. Určitě se dá čerpat z internetu, z RVP a pak záleží na každé učitelce, jak je šikovná.

9. Jaké speciální pomůcky používáte při mediální výchově?

Knihy, mapy, časopisy, noviny, plakáty, rádio, televize, PC

10. Spolupracujete s nějakou organizací či odborníkem na mediální výchovu?

Ne.

11. Co z mediální výchovy považujete za nejdůležitější?

Pracovat s materiálem, který je vhodný pro děti v tomto období.

12. Na co kladete důraz při mediální výchově?

Na různorodosti materiálů a možnost pracovat s dětmi i individuálně.

13. Pokud by bylo nebo je integrované dítě, jak s ním pracujete?

Určitě by k němu byl zapotřebí větší individuální přístup, více se mu věnovat, pomáhat mu, dát mu více času na práci a lehčí variantu. Motivovat ho a chválit.

14. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy v mateřské škole?

Vybavení MŠ, Cíle, které si učitel zvolí, co by chtěl dětem předat. Vybrat, co je vhodné pro děti a co už je na ně náročné.

15. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy ve vztahu k postiženým?

Netuším, nemám s tímto osobní zkušenost.

Respondent G

1. Myslíte si, že media mají vliv na děti? Pokud si myslíte, že ano, tak jaký.

Určitě ano. Vliv médií bych rozdělila na dva druhy. Média ovlivňují pozitivně - poslech pohádek, či čtení knížky rozvíjí jejich fantazii. Vhodné pořady, počítačové hry mohou děti něco naučit. Na druhou stranu je mohou ovlivnit i negativně. Děti jsou zmanipulovány reklamou, hrají si na věci, které viděli v televizi jako například na různé kriminálky.

2. Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

Naučit děti využívat média správným způsobem, který jim přinese spoustu užitku do života. Dále jim ukázat, že ne vše co vidí je pravda.

3. Je podle Vás důležitá mediální výchova ve Vaší mateřské škole?

Řekla bych, že je důležitá v každé mateřské škole. Já osobně jsem se setkala s tím, že děti byly ovlivněny tím, co viděli.

4. Jaké je časová dotace mediální výchovy pro děti v mateřské škole?

Tu nemáme danou. Často s nimi listuji časopisy a knihami, mají také možnost si je prohlížet a číst si v nich. Počítač využívám při menším počtu dětí. Televizi a hlavně DVD, pouštím pouze, není-li hezké počasí, což je málo kdy. Hodně využívám rádio. Často cvičíme na hudbu, nebo si s ním zpíváme. Jednou za čas dětem pouštím pohádku, než jdou spát.

5. Jaké možnosti vzdělávání máte vy v oboru mediální výchovy?

Zatím jsem na tuto možnost nenašla v nabídkách různých kurzů, která nám dává k dispozici mateřská škola. Jediná možnost je samostudium, či vyhledat nějaký kurz sama.

6. Jaká je časová dotace vašeho vzdělávání? Kdy se kurz objevil?

To je různé, ale většinou jsou to několika hodinové dotace.

7. Popište, jak probíhá výuka mediální výchovy ve Vaší mateřské škole?

Knihy a časopisy si prohlížím s dětmi společně, nebo si mohou číst sami. Snažím se, aby jsme si pokaždé pověděli, co jsme se dozvěděli. Na počítači pouštím jen výukové programy, ale to jen když je málo dětí. DVD využívám při špatném počasí a většinou to mají děti za odměnu. Pouštíme si různé pohádky a po tom co se probudí, si vyprávím tu pohádku znovu, čímž jí reflektujeme. Hudbu posloucháme nejen při cvičení, ale někdy i při výtvarných činnostech. Občas pouštím pohádky před spaním z rádia, ale snažím se hlavně o to, aby poslouchali čtenou pohádku.

8. Z jakých materiálů vycházíte při přípravě hodiny mediální výchovy?

Z pracovních listů, které jsou určeny pro základní školu, z internetu, časopisů.

9. Jaké speciální pomůcky používáte při mediální výchově?

Pracovní listy, které si sama vytvářím, počítač, DVD, rádio, noviny, časopisy.

10. Spolupracujete s nějakou organizací či odborníkem na mediální výchovu? Ne.

11. Co z mediální výchovy považujete za nejdůležitější? Aby porozuměli tomu, co se po nich chce. Aby si odnesli z práce něco užitečného.

12. Na co kladete důraz při mediální výchově?

Na to, aby žáci porozuměli, co po nich chci, pochopení médií. Aby se naučili nevěřit všemu, co jim média předkládají.

13. Pokud by bylo nebo je integrované dítě, jak s ním pracujete?

Rozhodně bych se snažila s ním pracovat individuálně, materiály bych přizpůsobila jeho postižení. Na splnění úkolu by měl více času. Snažila bych se vytvořit prostředí, v kterém se bude moci soustředit a v klidu pracovat.

14. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy v mateřské škole?

Nedostatek informací pro učitelky. Špatná vybavenost škol po materiální stránce.

15. Jaká jsou úskalí při realizaci mediální výchovy ve vztahu k postiženým?

Určitě množství dětí na třídě. Když není k dispozici asistent. Přizpůsobení materiálů a času s ohledem na jeho handicap.